

ZOV SRIJEMA

GLASILO UDRUGE PROTJERANIH HRVATA IZ SRIJEMA, BAČKE I BANATA

GODINA VII TRAVANJ, 2001 BROJ 29 CIJENA 10,00 KN

RIJEČ UREDNIKA

USKRS

Pred nama je Uskrs. Nadam se da ćete ovaj sveti blagdan provesti u miru, u krugu obitelji, okruženi ljubavlju i zadovoljstvom. Za mene će ovo biti vjerojatno radni blagdan, s obzirom da od svih kolega iz redakcije jedino ja živim u Zagrebu. Oni za Božić i Uskrs obično odu svojim kućama u Brod, Osijek ili Imotski, a radimo mi koji smo iz Zagreba.

Sjećam se tako zgode od prošlog Uskrsa: izašla sam u trgovinu i za sobom zalupila vrata redakcije. Poslije se ispostavilo da sam na stolu zaboravila ključ - i redakcije, ali i svoje kuće. Na sreću, ostavila sam prozor otvoren, pa sam blagdane provela - ulazeći kroz prozor?! Susjedi, a posebno njihovi gosti bili su zaprepašteni. Da mi izlaženje bude lakše, sa svake strane zida stavila sam po jedan stolac. Na isti način u kuću su ulazile i iz nje izlazile i moje pudlice, ali i gosti koji su došli čestitati blagdan.

To je bio najsmješniji blagdan koji pamtim.

Inače, Uskrsa se uvijek sjetim po onom krasnom običaju polivanja. Dakle, u mom kraju (Bačka Topola) katolici Mađari i po koji Bunjevac njegovali su običaj polivanja. Tada država nije dozvoljavala službeno slavljenje vjerskih blagdana, pa je ponedjeljak bio radni dan. Ja sam, stjecajem okolnosti, u školu uvijek išla poslijepodne, pa su tako u našu kuću dolazili fino obučeni dječaci, s bočicom kolonjske vode. Mojoj majci je to bilo veoma drago, a mi smo prešutno znali da se o tome u školi NEĆE govoriti. Čak ni "najboljoj prijateljici" ili "drugu s kojim sjediš u klupi".

Kad sam 1985. godine počela raditi kao novinar, većina u našoj izdavačkoj kući bila je katoličke vjeroispovijedi (Mađari, Slovaci i ja Hrvatica), pa smo kolektivno slavili sve blagdane. Onda smo na posao uskršnjim ponedjeljkom mi - djevojke - donosile kolače i meso, a dečki su donosili kolonjske vode. Zanimljivo je da su ovaj običaj prihvatile i naše kolegice pravoslavne vjeroispovijedi, koje su nas pozivale na svoje krsne slave, pa smo tako svi slavili sve. Zato su nas kasnije sve otpustili i rastjerali. Moju kolegicu Gordanu neki je luđak izmasakrirao za vrijeme rata, a njenu sestru Slavicu ubio iako je bila u devetom mjesecu trudnoće. Optužili su ih da su iz istočne Hercegovine (odakle su bile rodom) omogućile bijeg muslimanskih obitelji, što kao Srpkinje navodno nisu nikako smjele napraviti.

Zašto ovo pišem? Nije mi namjera nikoga rastužiti, nego je riječ o nečemu drugom: naime, u ovom broju donosimo razgovor s gospodinom Matom Jurićem, koji je s vlasnikom tvrtke u kojoj je zaposlen službeno boravio u Novom Sadu i Subotici, pa je iskoristio priliku da posjeti i svoje rodno mjesto.

Pitala sam ljude koji u svojim mjestima nisu bili od kada su se doselili, da li bi voljeli ponovo tamo otići. Većina u prvi mah kaže da ne bi voljela više otići, a kada malo razmisle, kažu da bi voljeli otići obići groblje, i vidjeti neke dobre ljude koje su poznavali.

Ja ne znam što bih rekla: tamo gdje sam živjela, nema više onih dječaka koji su mi dolazili u polivače, jer su se razišli kada je počeo rat. Otišli su, jer nisu željeli ratovati za ciljeve kojekakvih bolesnih umova. Voljela bih vidjeti kolegicu Gordanu, obići grob njene nesretne sestre i nerođenog djeteta, utješiti njihovu nesretnu majku, ali, pitam se, imam li pravo uznemiravati njihovu bol.

Zanimljivo je da tamo ljudi naveliko gledaju HTV. Ne zovu me telefonom, ali mi poručuju po mojoj majci da gledaju emisije u kojima sudjelujem, da prate konferencije za tisak na kojima postavljam pitanja. Jedna je susjeda rekla da plače kad god me vidi.

S obzirom da kao politički komentator učestvujem isključivo u TV emisijama s političkom tematikom, jasno mi je da oni "prijeko" pomno prate politička zbivanja kod nas, očekujući valjda, da će opet sve biti kao prije, da će ovo biti jedna država. Koliko vidim raspoloženje naših najviših političkih dužnosnika, od takvih želja nema ništa. Srbija se očito, probudila iz pijanstva, pitanje je samo kako će podnijeti mamurluk.

Jedna me gospođa, kad je čula da pripremamo novi broj Zova Srijema zamolila: "Molim Vas, nemojte samo da u ovom broju bude ponovo neka Miloševićeva slika!" U vrijeme kada pišem ovaj uvodnik, na TV Dnevniku čujem vijest da je Milošević uhićen. Zbog čega je uhićen, kako je uhićen, da li je uhićen ili se predao sam, uopće mi nije važno. Važna je samo jedna notorna činjenica: uhitio ga je NJEGOV narod, koji će mu i suditi. U ovom broju donosimo članaka o sotonizmu i masoneriji, a u kome nam je pomogao nekad beogradski slikar, danas Zagrepčanin i Rovinjac Miro Glavurtić, jedna od najvećih poznavatelja ovih mračnih tema. U razgovoru za Zov Srijema, gospodin Glavurtić je ispričao kako se Milošević i njegova supruga uopće nisu ustezali da posegnu i za okultnim i sotonskim "uslugama", da bi ostvarili svoje ciljeve. Sada je očito, Đavo došao po svoje.

Vesna Kljajić

GLASILO UDRUGE PROGNANIH HRVATA IZ SRIJEMA, BAČKE I BANATA

Glavni i odgovorni urednik **FRANJO ORLOVIĆ**
Urednik **VESNA KLJAJIĆ**
Tajnik uredništva **MATO JURIĆ**
Tisak **»TISKARA TOČKA«**
Grafička priprema **»TISKARA TOČKA«**

Urednički vijeće
Franjo Orlović
Mato Jurić
Vesna Kljajić
Ivo Martinović
Zlata Gvozdić - Filjak
Ljubica Kolarić-Dumić
Ivan Bonus
Boris Ćavar
Marko Kljajić
Stjepan Rendulić
Mihael Miletić
Matija Benčić

Beščani u Zagrebu

BILI SMO BEZ GLASA I ZAŠTITE

U crkvi sv. Klare u Zagrebu, 25. veljače 2001. god. služena je sveta misa i održan skup Srijemaca iz Beške. Hrvati iz Beške u Srijemu u zadnjih deset godina raselili su se u više od četrdeset mjesta diljem Hrvatske i inozemstva. U Zagrebu, u naselju Sveta Klara ima desetak obitelji iz Beške. Njih redovito okuplja Udruga Srijemaca i Klub Beščana, koji ima sjedište u naselju Sveta Klara.

Povod za ovo okupljanje je dolazak prečasnog Božidara Lusaveca, sadašnjeg župnika u Beški, koji je obilježio desetljeće svog župnikovanja u Beški i Srijemu. Uz Beščane naseljene u zagrebačkoj okolici, bili su i Ivan Bonus, pučki pjesnik i Josip Bartulinčić, član ekumenskog vijeća Župe sv. Klara.

Prečasni Božidar Lusavec prisjetio se veljače 1991. kada je iz Osijeka došao u župu Svete male Terezije u Beški. U to vrijeme već se osjetio strah i pritisak na srijemske Hrvate. Započeo je i rat u Hrvatskoj. Oko pedeset bombi bacili su "neindeficirani počinitelji" na hrvatske kuće u Beški. Bilo je batinanja, prijetnji, saslušanja... Do sada je iz Beške iselilo 1450 osoba, odnosno 310 obitelji. Kako je kazao župnik Lusavec, često su srijemski Hrvati bili bez glasa, zastrašeni, ali i bez zaštite od Republike Hrvatske. Iako je biskupija đakovačko - srijemska dosta pomogla, često je i ona šutjela o napadima na srijemske Hrvate.

No izgleda da bolja vremena dolaze i za Hrvate u Srijemu. Crkva u Beški je obnovljena, sagrađen je novi zvonik, kojeg je 1997. godine blagoslovio kardinal Vinko Puljić. Dosta su pomogli i negdašnji Beščani, raseljeni diljem Hrvatske, koji održavaju vezu sa zavičajem.

Župnik Lusavec naglasio je kako je zahvalan svima koji su pomogli i pomažu srijemske Hrvate. Desetljeće njegovog rada bilo je s dosta križeva. Iako se u Srijemu osjeti asimilacija Hrvata, većina Beščana i Srijemaca ostala je vjerna često jedinoj uzdanici, Katoličkoj crkvi, koja ih je održala na stoljetnim hrvatskim prostorima

foto i tekst: B. Čavar

MATO JURIĆ, PREDSJENDIK GLAVNOG ODBORA PROTJERANIH HRVATA SRIJEMA, BAČKE I BANATA O SLUŽBENONM POSJETU NOVOM SADU:

PROSJEČNA PLAĆA 150 MARAKA...

-Gospodarska komora Grada Zagreba organizirala je poslovni sastanak u Privrednoj komori Novog Sada i Subotice. Ispred našeg poduzeća uključili smo se gospodin Ante Plivelić kao vlasnik poduzeća i ja. Cilj puta bilo je sklapanje veza između naših i vojvođanskih gospodarstvenika. Imali smo nekoliko razgovora s vojvođasnkim gospodarstvenicima koji se bave proizvodnjom i preradom voća i povrća, jer je to djelatnost koja nas zanima. Isto tako, i u Subotici smo već i ranije imali određene kontakte s našim ljudima koji žive u tom kraju a bave se proizvodnjom jabuka. To su bili uglavnom pripremni razgovori.

***Što pretpostavljate, kada bi surandja mogla zaživjeti i kako izgleda njihova privreda u odnosu na našu, u Hrvatskoj?**

- Njihovo je gospodarstvo zadnjih godina uglavnom propalo, pa sada poduzmaju mjere za njegovim oživljavanjem - privatizacijom i ulaskom inozemnog kapitala, pa im je i interes da naši gospdarstvenici poduzmu neka ulaganja u njihovo gospdoarstvo.

*** Kako su izgledali neposredni kontakti - jesu li se spominjali ratni događaji?**

- Oni su, jasno, prešućivali stvari koje su se dogodile. Njima je kao poduzetnicima interes da se nešto napravi na području gospdarstva i to je i bila glavna tema razgovora. Upoznali smo se i s njihovim intencijama da se u tom smislu izmjene i neki zakoni koji bi omogućili sigurnost inozemnih ulaganja, koje bi prilagodili europskim tržištima.

***Kako izgleda svakodnevni život - kako "diše " ulica?**

- Mi smo uglavnom prošli Novi Sad i Suboticu. Na prvi se pogled ne može mnogo toga ni procjeniti: vidi se da je grad živnuo, bilo je lijepo vrijeme, pa je bilo dosta ljudi na ulicama. Određene pomake ili nazadovanje na prvi pogled nismo uspjeli analizirati, ali smo iz razgovora s ljudima saznali da je njihovo ekonomsko stanje uistinu teško i da će trebati puno vremena da se sve to oporavi.

***Kolika je tamo prosječna plaća?**

- Prosječna plaća iznosi negdje oko 150 maraka, a ima dosta tvrtki koje plaće uopće ne isplaćuju. Neki se i čude kako mnogi ljudi rade i više potroše na put do posla nego što zarade.

***Jeste li posjetili svoju rodnu Bešku?**

- Iskoristio sam priliku, pa sam jedno popodne otišao u Bešku. Obišao sam selo, župnu crkvu, ulicu u kojo sam živio i groblje na kome mi je pokopan otac. Ovo je bio iznenadni posjet, kao i put u Novi Sad, pa pa nisam psihički pripremio. Otišao sam u svoje mjesto prvi puta nakon 10 godina, pa je bilo i treme i uzbuđenja. Mučila me i neizvjensot, no na sreću, nije bil onikakvih neugodnih iznenađenja.

Mato Jurić, Ante Plivelić i Antun Volarić poslije dugo vremena pred katedralom u Novom Sadu

***Što kažu mještani, kako su es snašli oni koji su došli umjesto nas koji smo otišli?**

- Vrijeme je bilo kratko, pa nisam mogao puno o tome ni razgovarati. Znam samo da postoji distanca između starosjedilaca i ovih novih koji su došli.

***Što kažu Hrvati, što kaže velečasni Božidar Lusavec?**

- Susreo sam se s našim velečasnim i drago mi je da sam ga mogao obići u Beškoj. Kad će doći vrijeme da će se tamo moći normalno ići, ovisi o političkim dogovorima. Među običnim pukom postoji želja da komunikacija između ljudi teče nesmetano. Jasno da će uvjek biti određenih poteškoća, jer vrijeme koje je iza nas nije bilo ni malo lagano, tako da će to još dugo ostati prepreka za normalno kretanje ljudi, roba i kapitala.

Vesna Kljajić

VOJVOĐANI PIŠU O SEBI

VOJVOĐANI NA DNU ŽIVOTA

U poslednjoj deceniji, koja se poklapa sa osnivanjem i vladavinom Socijalističke partije Srbije, prosečan Jugosloven, ne računajući stanovnike Kosova i Metohije, ostao je "kraći" za 10.000 američkih dolara, ili skoro 20.000 nemačkih maraka. Vojvođani su izgubili najviše, jer su imali najbolju startnu poziciju u odnosu na ostale građane sadašnje Jugoslavije.

Prema procenama Branka Radulovića, člana Grupe 17 nezavisnih ekonomista, Srbija i Crna Gora su od 1990. do kraja 1999. izgubile, ni manje ni više nego 82 milijarde dolara, ne računajući u tu cifru ogromnu ratnu štetu od prošlogodišnjih bombardovanja. Za toliko bi u međuvremenu bio veći ostvareni društveni proizvod zemlje da je, kojim slučajem, i u SR Jugoslaviji rastao istim tempom kao u Sloveniji.

Propadanju nikad kraja

Umesto toga, konstatuje Radulović, društveni proizvod SRJ padao je u proseku sedam procenata godišnje, što je i najrečitiji "indikator propadanja", odnosno "efikasnosti" vladavine socijalista, pod čijom je dirigentskom palicom Srbija ostvarivala "najdinamičniji privredni rast u Evropi". Ne računajući Kosovo, SRJ je 1991. ostvarila društveni proizvod od preko 24 milijarde dolara, ili skoro duplo više od Slovenije. U međuvremenu, "dežela" je uspela da ga poveća na oko 20 milijardi dolara, a kod nas je prošle godine pao na tek nešto iznad 14 milijardi, ili za 10 milijardi dolara manje nego 1991. Samo u poslednjih 12 meseci, društveni proizvod po glavi stanovnika SRJ, bez Kosmeta, smanjen je sa 2.100 na 1.700 dolara. Poređenja radi, u godini kada je SPS počeo decenijsku vladavinu, prosečan Jugosloven imao je na raspolaganju 3.200 dolara godišnje. Slovenci su, pak, uspeli svoje sledovanje da povećaju sa oko 8.500 na gotovo 10.000 dolara.

Još drastičnije su razlike u prosečnim primanjima. Dok je pre jedne decenije prosečan Slovenac zarađivao oko tri puta više od zaposlenih u Srbiji i Crnoj Gori (550 prema 170 maraka), sada je taj jaz gotovo učetvorostručen. Poslednjeg meseca prošle godine prosečna plata u Sloveniji iznosila je oko 1.100 maraka, u Crnoj Gori 161, a u Srbiji svega 88 DM. U međuvremenu prosečna zarada u "deželi" je udvostručena, a u Srbiji prepolovljena.

Da su Vojvođani izvukli relativno najdeblji kraj svedoči podatak da je u severnoj pokrajini društveni proizvod po glavi stanovnika pre dve godine iznosio za sadašnje prilike teško dostižnih 2.600 dolara. To je bilo za 500 dolara bilo od proseka za celu zemlju, a više nego pet puta veće sledovanje nego na Kosovu, gde je ta "porcija" bila svega 470 dolara. Stanovnike žitnice očito je zadesila jedna od najgorih kletvi: "dabogda imao, pa nemao".

Podatak da se u ovoj zemlji moglo živeti i sa 470 dolara po glavi stanovnika, za koordinatora G 17, dr Mlađana Dinkića, ujedno je i dokaz da još ima manevarskog prostora za dalje propadanje! Uostalom, konstatuje on, čak i ako se ove godine industrijska proizvodnja poveća za 10 procenata u odnosu na lane, biće to 70 odsto manje nego što je domaća industrija proizvodila 1989. To, upozorava Dinkić, znači da ćemo ostati na dnu ambisa, čak i ako se ostvari dvocifreni rast. No, malo je ekonomista koji su voljni da se opklade i u jedan dinar da će se to i desiti.

"Bermudski trougao"

Malobrojni stranci koji su proteklih godina posećivali našu zemlju nisu mogli čudom da se načude kako građani u ovakvom ambijentu uspevaju da sastave kraj s krajem. Njima, jednostavno, nije jasno kako građani, čija su primanja sa nekadašnjih 700, pa i 1.000 maraka mesečno svedena praktično na socijalu, tolerišu nezadrživo propadanje. Po mišljenju Radulovića, jedan od razloga zbog kojeg su Jugosloveni kako-tako uspeli da prežive trebalo bi tražiti u relativno dobroj startnoj poziciji od 3.200 dolara društvenog proizvoda po glavi stanovnika.

Socijalno nezadovoljstvo, ipak, presudno je nestajalo u svojevrsnom "bermudskom trouglu". Poljoprivreda i elektroprivreda, grane koje su potrošačku korpu punile po relativno pristupačnim cenama, u priličnoj meri su amortizovale neraspoloženje stanovništva, smatra Radulović. Kontrola cena je drugi element "bermudskog trougla", a treći ugao predstavlja "siva" ekonomija, sa učešćem od skoro 50 procenata ukupnog društvenog proizvoda zemlje. Zbog kontrole cena poljoprivrednih proizvoda, karakteristične za gotovo čitav desetogodišnji period, poljoprivreda, a samim tim i veliki broj Vojvođana, dovedeni su do prosjačkog štapa. Gotovo identična situacija je i sa elektroprivredom. Ove dve grane, naime, zadržale su nivo proizvodnje iz 1990, a poljoprivreda ga je čak povećala za oko pet procenata, dok je industrija smanjila proizvodnju na trećinu.

U ekonomiji, međutim, nema besplatnog ručka. Ono što se ne plati na mostu, mora se platiti na ćupriji. Ipak. država je račun za održavanje socijalnog mira "galantno" isporučila proizvođačima, čije cene uporno kontroliše, terajući ih u ambis. U međuvremenu je u iste svrhe vešto koristila i bankarski sistem, pretvarajući sve veći broj banaka u, kako to ističe dr Boško Živković, svojevrsne "zombije". Većina domaćih banaka, naime, i ne zaslužuje da se nazove takvim imenom, jer od njih potencijalne štediše beže kao đavo od krsta. Uostalom, treba li bolji dokaz za ovu tvrdnju od podatka NBJ da je 31. decembra 1999. prosečna dinarska štednja po glavi stanovnika SRJ iznosila manje od jedne nemačke marke! U odnosu na 1990. ukupna dinarska štednja, preračunata u devize, smanjena je sa 255,7 na svega šest miliona DM. Istovremeno, istu sudbinu doživela je i devizna štednja, koja je sa 821,7 svedena na tričavih 7,6 miliona DM, ne računajući, naravno, dug države prema "starim" štedišama od preko 6,5 milijardi maraka. Ovakav rasplet, nezavisno od toga što su građani izgubili poverenje u bankarski sistem, nedvosmisleno ukazuje i na stepen osiromašenja građana. Pri tome u zabludi su svi koji misle da smo dno već dodirnuli. I od goreg može gore, poručuju ekonomisti.

Milan Pomoriški

Prosečna dinarska štednja po glavi stanovnika SRJ 31. decembra 2000. iznosila je manje od jedne nemačke marke

BOŽO MARENDIĆ, PREDSTOJNIK VLADINOG UREDA ZA PROJEKT SUKCESIJE BIVŠE SFRJ

USKORO DOGOVOR OKO MIROVINA IZ SRJ

Razgovor s Božom Marendićem, predstojnikom Vladinog Ureda za projekt sukcesije bivše SFRJ započeo je vrlo ugodno i neformalno: saznali smo da je od Slavonskog Broda i da je kao i svi Slavonci veliki ljubitelj konja, da ih je odgajao, sa njima radio. Priču o konjima morali smo ostaviti za neku drugu priliku, jer je tema intervjua bila vezana za pokretanje sukcesije bivše države, a koji je opet oživio nakon promjene vlasti u Srbiji.

***Koji se datum uzima kao onaj od kojega se polazi u sukcesiju bivše države?**

- Savezna država je propala, a za sukcesiju je po načelima međunarodnog prava relevantan datum kad je počela propadati. Mi smo se dogovorili - a dogovor moram priznati, nije išao lako, za datum 31. lipnja 1991. godine. Kako je raspadanje proces, može se reći da je taj proces završen 27.lipnja 1992. godine, kada je SR Jugoslavija proglasila svoj novi Ustav - poznati "Žabljački". S datumom kada je SFRJ počela propadati, bivša SR Hrvatska ima pravo kao nasljednica, ali isto tako mora preuzeti i određene obveze. Razgovori o nasljeđivanju bivše države započeli su praktički krajem 1991. godine u okviru Haaške konferencije, a organizirano od strane međunarodne zajednice koja taj posao koordinira od svibnja 1992. godine, kada je osnovana Međunarodna konferencija o bivšoj Jugoslaviji. Ona je organizirala tijela za pojedina pitanja, a jedno vrijeme se problematikom sukcesije bavila i radna grupa za ekonomska pitanja, tako da je prvi inventar o imovini i obvezama bivše države napravila ta Ekonomska grupa. Prezentirane rezultate prihvatila je Grupa za sukcesiju koja radi dan danas.

*** Tko sačinjava te grupe?**

- U svim grupama delegati su zemalja slijednica SFRJ.

***Kako nastupa Jugoslavija? Kao SRJ ili kao Srbija i Crna Gora?**

- Budući da je projekt sukcesije pod međunarodnom kapom, a međunarodno pravo osnov za rješavanje problema, po tome međunarodni subjekt nije Srbija, nije Crna Gora, nego je to SRJ. Tako je bilo od 1992. godine - delegacija SRJ predstavlja i jednu i drugu republiku.

***Ovo pitam, jer me zanima kako Milo Đukanović misli odvajati Crnu Goru od Srbije, što intenzivno najavljuje?**

- On najprije mora izboriti interno priznanje i priznanje međunarodne zajednice, da bi postao međunarodni subjekt i onda bi svoja prava po osnovu nasljeđivanja bivše države ostvarivao samo sa Srbijom, a ne i sa ostalim nasljednicama.

***Kako se servisiralo vraćanje dugova i ostale obveze koje je SFRJ imala prema međunarodnoj zajednici za sve ovo vrijeme od 1991. godine do danas?**

- Poznato je da je SFRJ sve vrijeme trajanja imala problema sa likvidnošću prema inozemstvu.

***Unatoč bajkama da je "kod Tita sve fantastično štimalo", a danas ne štima ništa?**

- Postoje neke procjene u Hrvatskoj da smo mi sada na standardu iz 1971. godine. Ali, da se vratimo na temu: U vrijeme raspada, SFRJ je bila dužna oko 13 milijardi američkih dolara a taj je dug bio uređen posebnim međunarodnim ugovorom o financijskom restrukturiranju, potpisanim u rujnu 1988. godine. Dug se dijeli u dvije skupine: jednu čine dugovi za konkretne projekte - primjerice, ako je HEP uzeo kredit za izgradnju neke termocentrale, onda zaduženje ide vezano uz taj projekt. Znači, dugovi koji se mogu vezati uz pojedine projekte. Takvih je dugova bilo devet milijardi dolara. Nešto više od četiri milijarde dolara je dug koji je nastao zbog održanja likvidnosti zemlje prema inozemstvu i on je obveza država slijednica. Ponavljam, krediti koji su dizani i služili su za određene svrhe određenim republikama i poduzećima mora prihvatiti onaj u što su krediti uloženi.

Pitali ste kako se taj dug servisirao? Kako je te 1988. godine ukupni dug bio reprogramiran, (sjećate se, k tome je prethodio sistem par-nepar, blokirane devizne štednje itd), tada su se prema tom programu vjerovnici organizirali tako da su sa ma kog računa u Jugoslaviji mogli naplaćivati svoja traženja. Zato su se države slijednice SFRJ nastojale što prije osloboditi klauzule o uzajamnosti duga. Tako da je Slovenija, a potom i Hrvatska odmah zatražila da se s vjerovnicima napravi novi program. Sve države, osim SRJ su vrlo brzo nakon raspada SFRJ napravile nove programe sa svojim obvezama i sa MMF-om i sa Svjetskom bankom i sa Londonskim i sa Pariškim klubom. Dugovi se servisiraju u skladu sa pojedinačnim ugovorima koje su države slijednice potpisale s vjerovnicima.

***Koji su projekti u Hrvatskoj dobili kredite o kojima govorimo?**

- Najviše vanjskih kredita koje je Hrvatska dizala preko Jugoslavije koristila je INA, izgradnja cesta, modernizacija željeznica, elektroprivreda ... Uglavnom su to bili krediti koje je Hrvatska koristila za razvoj velikih projekata i infrastrukture. Time smo odgovorili na pitanje kako su servisirani krediti.

***Što je onda sporno?**

- Pregovore treba podijeliti u dva razdoblja: jedno razdoblje do sredine prosinca prošle godine i drugo razdoblje od tada do danas. Dakle, razdoblje za vrijeme vladavine Miloševića i razdoblje od nakon njegovog pada i formiranja nove vlasti. U tom prvom razdoblju, sa Jugoslavijom se nismo mogli složiti ni u čemu bitnom. Nismo se mogli složiti ni o karakteru raspada, jer se oni nisu slagali s time da se Jugoslavija raspala, nego su smatrali da su se pojedine republike odcijepile, a da je Jugoslavija ostala i da sukcesije kao takve ne treba ni biti, jer Jugoslavija postoji. I čim se zauzme takav stav, onda je on negatorski prema sukcesiji kao cjelini. To smo pitanje stavili na stranu, ali smo raspravljali o drugim pitanjima. Na primjer, što ulazi u imovinu savezne države? Koje su obveze savezne države? SRJ je smatrala da u zajedničku imovinu koju treba dijeliti treba ući sve ono što je u cijelosti ili djelomično financirano iz saveznog budžeta, saveznih fondova, saveznih banaka, kredita gdje je savezna država bila garant... To je značilo da bi praktički sve ono što je stvoreno u Jugoslaviji sada trebalo dijeliti. Četiri države su se tome odupirale, tvrdeći da bi se trebala dijeliti samo ona imovina kojom je u momentu raspada bivše države savezna država upravljala. To su velike razlike u vrijednosti. Tako na primjer, po njihovim tadašnjim stavovima, trebalo je biti preko 200 milijardi zajedničke imovine, a mi smo tvrdili da se radi o maksimalno 100 milijardi. Razlika je bila i u tretmanu društvenog vlasništva: mi smo isticali da je velika sukcesija ili raspodjela tzv. saveznog kapitala izvršena 1971. godine, a de facto je decentralizacija i raspoređivanje kapitala države započela 1950. godine Zakonom o samoupravljanju, kada je država počela prenositi vlasništvo na radničke savjete, a 1971. godine savezni budžet i fondovi su okljaštreni, sve je podijeljeno - podijeljen je kapital, a podijeljene su i obveze.

To su, dakle bili glavni nesporazumi, a oni su kao što vidite, takvog karaktera da se nije mogao napraviti kompromis između SRJ i ostale četiri države. Godine 1999. pregovori su prekinuti, a obnovljeni su tek nakon što je pao Milošević. Sad smo u situaciji da pred sobom imamo sasvim druge partnere. Pitali ste me tko je u delegaciji: za vrijeme Miloševićeve vlasti šef njihove delegacije bio je Kosta Mihailović, a bio je tu i Oskar Kovač, dr. Smilja Avramov, te potpredsjednik Savezne vlade Kutlešić, i da dalje ne nabrajam. U slovenskoj delegaciji bio je Miran Mejak, koji je za vrijeme bivše države jednom bio član SIV-a i predsjednik Vijeća naroda u Skupštini Jugoslavije. Iz Makedonije Ksente Bogojev, Todor Džunov i još nekoliko makedonskih znanstvenika. To su bili razgovori na vrlo kompetentnoj razini koje struka može artikulirati u zadatom političkom trenutku, tako da su nastupi Miloševićeve delegacije bili čista politika, dok je na druge četiri strane bilo više struke, a manje politike. Ova nova delegacija, mada još do kraja ne znamo njihovu platformu za pregovore, na ova dva sastanka u Buxellesu i Ljubljani pokazuje sasvim drugačiji pristup problemu. Uvjeren sam da ćemo uspjeti nastaviti pregovore - tako da se nadam da na području sukcesije neće ostati ništa značajno što bi moglo postati novi uzrok nestabilnosti na ovom prostoru.

***Niste ništa rekli o delegaciji BiH: jesu li tu uključeni predstavnici sva tri naroda?**

- Što se tiče predstavljanja BIH, mi jesmo osjetili da oni imaju problema, mi to kažemo "internih". Ali, uvijek su dolazili s delegacijom koja je u svom sastavu imala i predstavnike Republike srpske i Federacije BiH. Čak je sada šef bosanske delegacije bio gospodin Kruševljanin, bivši predsjednik Vlade Republike Srpske. U njihovoj delegaciji obično je jedan Musliman i jedan Hrvat. Dakle, na razini međunarodne zajednice na kojoj vodimo pregovore ni jednom nije bio problem predstavljanja BiH.

***Jednom sam Vas, nakon što ste završili razgovor s predsjednikom Mesićem, pitala da li je istina da je dio imovine SRJ već potrošila. Evo, to pitanje ponavljam, zbog čitatelja koji onaj Vaš odgovor možda nisu imali prigodu pročitati. O čemu se radi i tko je to omogućio Jugoslaviji?**

- Ako se SFRJ postupno raspadala, i ako smo uzeli datum lipanj 1991. godine, jer se u to vrijeme više nije sastajao Savjet Narodne banke Jugoslavije, jer delegacije Hrvatske i Slovenije više nisu dolazile na te sastanke, kao ni na sjednice Skupštine Jugoslavije. U Predsjedništvu SFRJ došlo je do neadekvatne zastupljenosti federalnih jedinica, pa odluke koje su donošene nisu donošene u skladu s Ustavom. Niz takvih odluka koje su predstavljale kršenje Ustava imale su za posljedice određene materijalne koristi Srbiji i Crnoj Gori, ali glavna šansa koju su iskoristili je što je Narodna banka Jugoslavije ostala u rukama Srbije i Crne Gore i oni su jedno vrijeme mogli raspolagati sredstvima zajedničkih deviznih rezervi. Mi ne znamo točno koliko su oni potrošili, ali smo ušli u taj proces, jer tek sada s njima možemo adekvatno surađivati. Još uvijek nemamo otvorene arhive bivše Savezne države - NBJ; Vlade SFRJ itd., a bez dokumenata ne možemo znati kakvo je stanje doista. Međunarodna zajednica nije bila u stanju prezentirati gdje su deponirani računi NBJ i zajednička sredstva. Mi znamo nešto, ali ne znamo cjelinu, prema tome ne znam koliko je Jugoslavija potrošila, a sigurno je potrošila značajni dio. Zatim, cijelo vrijeme je u svojim rukama imala ambasade i diplomatska predstavništva, osim u dva slučaja. Sve oni drže u rukama. Oni imaju pretežit dio savezne imovine u svojim rukama.

*** Na što pretendira Hrvatska kad je riječ o nekretninama?**

- Mi više razmišljamo o vrijednostima, a konkretizaciju prepuštamo dogovoru. Hrvatskoj treba pripasti oko 29 posto zajedničke imovine, a u istom omjeru bi trebalo dijeliti i obveze. Koje će vrijednosti ući u ukupnu vrijednost, stvar je same implementacije ugovora, do koje još nismo došli.

***Što će biti dalje?**

- Kako je krenulo, po prirodi stvari dobro je da smo se dogovorili da ćemo u raspodjelu imovine i obveza ići parcijalno, ne čekajući da se završi ukupni ugovor. Započeli smo puno stvari, vjerojatno ćemo se dogovoriti da se imovina podijeli u Baselskoj banci, koja je banka za međunarodna poravnanja. Dogovorili smo se da će se jedan broj veleposlanstava početi dijeliti, ali kada se najprije utvrdi u kakvom su stanju. Vjerujem da ćemo se usuglasiti i oko arhiva, da se započne dioba arhivske građe... Dogovorili smo se uglavnom i oko mirovina... Tako ćemo -rješavati problem po problem.

***Spomenuli ste mirovine - to ljude doista interesira, jer nam baš o toj problematici postavljaju najviše pitanja.**

- Postoji tekst ugovora koji je pripremljen - ove četiri države su ga prihvatile, dok je Jugoslavija tražila time out, jer je imala nekih primjedbi. Ideja je vrlo jednostavna i prirodna - postoji niz obveza vezanih za mirovine: Obveza prema umirovljenicima koji su mirovine ostvarili u okviru vojnog osiguranja- tu je stav Hrvatske da svaka država prihvati obvezu isplate mirovina na principu državljanstva - svojim državljanima. I to Hrvatska radi od 1992. godine. Vezano za raspad savezne države postoji i stanoviti broj građana koji su svoju mirovinu dijelom ili u cjelosti ostvarili radeći u saveznim ustanovama. Te osobe dok su radile plaćale su svoje obveze u republički civilni fond, jer nije postojao poseban savezni civilni fond. Prema regulama međunarodnog prava, ona institucija koja je primala doprinose, ima obvezu dati i mirovine. Prema tome, ako je neka osoba ostvarila pravo na mirovinu u cijelosti, radeći u saveznim ustanovama, tada će mu mirovina biti isplaćivana preko fonda republike u kojoj je ostvario mirovinu. Obveza sukcesije je da to riješi. Ako je netko već imao mirovinu ostvarenu u nekoj drugoj republici ,a iz nekih razloga je došao živjeti u Hrvatsku , ima pravo na mirovinu koju je ostvario u toj republici . Ugovor o sukcesiji obvezuje zemlje sljednice bivše SFRJ da poštuju ugovor i obveze koje su prihvatili prije raspada države. Raspadom države ne raspada se sve.

***Što je s nepokretnom imovinom , jer još uvijek ima dosta nekretnina kojima vlasnici ne mogu raspolagati ?**

- Mi smo, inače, predložili da Hrvati u SRJ mogu biti i državljani Hrvatske i obratno, da Srbi iz Hrvatske mogu biti državljani i Hrvatske i SRJ, što Jugoslavija do sad nije prihvatila. A što se tiče vlasništva, mi imamo jedan dio ugovora na kome radimo, koji nosi naziv "Stečena prava" i u kome piše da se pravo vlasništva ima poštivati. Nadam se da će to biti prihvaćeno na nekoj od narednih sjednica. Vlasništvo se a priori mora poštivati. Ne može vam netko uzeti vaše vlasništvo. Govorim o međunarodnom ugovoru koji bi trebale potpisati sve države slijednice i time ući u obvezu. Kad će to biti, ja to ne znam.

Vesna Kljajić

Na sjednici koordinacije UDRUGE PROTJERANIH HRVATA IZ SRIJEMA, BAČKE I BANATA I UDRUŽENJA VOJVOĐANSKIH I PODUNAVSKIH HRVATA, održanoj 06.03.2001.g. usvojen je ovaj:

A P E L

PREDSJEDNIKU HRVATSKOG SABORA I PREDSJEDNIKU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE, O RJEŠENJU PROBLEMA MIROVINA OSOBA TRAJNO NASTANJENIH U HRVATSKOJ

Mirovine ostvarene u SAP Vojvodini, preuzete su uredbom o isplati mirovina korisnicima koji su mirovinu ostvarili u republikama bivše SFRJ (N.N. 48/92 i 56/92), odnosno od 6. listopada 1993. Zakonom o isplati mirovina korisnicima koji su mirovinu ostvarili u republikama bivše SFRJ (NN br. 96/93).

U čl. 4. navedenog Zakona, određeno je, kako će se mirovine isplaćivati do uspostave platnog prometa, ili ako Republika Hrvatska sa pojedinom republikom TO NE RIJEŠI NA NEKI DRUGI NAČIN. Od nas, cca 40.000 protjeranih i izbjeglih Hrvata iz SBB, ima oko 2.800 umirovljenika, odnosno svega oko 4.500 kada se pribroje umirovljenici iz Beograda, Srbije, Kosova i Crne Gore, što od ukupnog broja umirovljenika u Hrvatskoj, čini jedva 0,45%. Prosječne mirovine ovih, naših umirovljenika, znatno su niže od prosjeka mirovina hrvatskih umirovljenika, jer HMZ nije povećao mirovine našim umirovljenicima od 1.12.1996. godine u visini od 10%, nego im je zbog ukidanja dodatka od 100,00 Kn zapravo smanjio mirovine od 8 do 20%, ovisno o visini mirovine. Naši umirovljenici nisu dobili ni povišenje mirovine od 01.01.2001. iako čl. 1. Zakona o preuzimanju mirovina, u stavku 2. kaže, kako mirovine treba uskladiti prema općim aktima HZMO.

Ovih smo dana informirani, kako će se mirovine naših umirovljenika prestati isplaćivati u Hrvatskoj, tj. kako će se vratiti u Jugoslaviju, što će izazvati katastrofalne posljedice za naše umirovljenike, trajno nastanjene u Republici Hrvatskoj. Današnje mirovine u Jugoslaviji su pet puta niže nego u Hrvatskoj. Iz toga se dade zaključiti, kako će naši umirovljenici, iz Jugoslavije primati mjesečno od 150.00 do 450,00 kuna, što je ispod visine socijalne pomoći u Hrvatskoj. Ovakvo rješenje dovelo bi sve naše umirovljenike, bez obzira da li su umirovljeni kao obični radnici ili visoko obrazovani ljudi, u očaj, iz kog ne postoji baš nikakav izlaz.

U Hrvatsku bi dolazilo mjesečno cca 2,133.000 kuna, a Hrvatska bi slala u Jugoslaviju cca 31,600.000.- kuna mjesečno.

Apeliramo na Vas, gospodine Predsjedniče, da spriječite ovakav razvoj događaja.

U sličnim povijesnim prilikama, na našim prostorima, u proteklom stoljeću, događalo se slijedeće:

a) 1918. godine kada se raspala Austrougarska monarhija, svi oni, koji su stekli mirovine u toj državi, a ostali su živjeti na prostoru novostvorene kraljevine SHS, preuzela je i isplaćivala novostvorena država, a ne država, u kojoj su mirovine stečene, tj. Republika Austrija i Republika Mađarska.

b) 1941. godine Hrvati protjerani ili izbjegli iz Beograda, Niša, Skopja, Novog Sada, Podgorice, koji su bili umirovljenici, (profesori, učitelji, liječnici, željezničari, državni službenici i dr.) ostvarili su trajno pravo na mirovinu u NDH.

c)1944. godine Srpsko-komunistička vlast, istjerala je, ili je izbjeglo iz Srijema, Bačke i Banata blizu 400.000.- pripadnika njemačke narodnosti tzv. Folksdojčera. Među njima je bilo mnogo umirovljenika, koji su mirovinu stekli kao učitelji, liječnici, farmaceuti, profesori, suci, državni činovnici i dr. a naselili se u Njemačku, primaju svoje mirovine, pod istim uvjetima, kao i umirovljenici Njemačke, a ta država nikad nije ni tražila niti dobila od bivše SFRJ niti jednoga feninga.

Današnja Republika Hrvatska, u svom nastanku, nije imala nikakva sredstva u svom mirovinskom fondu, već je od samog njenog početka država alimentirala mirovine, kao i danas.

Kako sadašnja Jugoslavija nije naša domovina, a ranije smo i mi i hrvatski umirovljenici bili u zajedničkoj državi, ne vidimo razloga, da se naši umirovljenici dovedu na prosjački štap.

Treba li naglašavati, ako se dogodi, da se mirovine naših umirovljenika vrate u Jugoslaviju, koliki će to biti šok za umirovljenike, od kojih će mnogi i umrijeti.

Nama je poznato da se Hrvatska nalazi u strašnim ekonomskim prilikama, ali bi bilo jedino pravedno, da te teške prilike dijelimo zajednički.

Naših je umirovljenika svakim danom sve manje, a u kratkom vremenu, biti će ih još manje. Pretrpjeli su i oni i mi svi, veliki teror. Ukinu li im se mirovine, odnosno, vrate li se mirovine u Jugoslaviju, zaključite sami razmjere posljedica.

Većina naših ljudi za rad sposobnih, odavno radi u stalnom radnom odnosu, te iz svojih zarada uplaćuju mirovinsko osiguranje.

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje isplaćuje uredno, po hrvatskim propisima, mirovine oficirima bivše okupatorske JNA, iako je opće poznato, da su im na plaće doprinosi i zdravstveno osiguranje uplaćivali isključivo ZAVODU ZA SOCIJALNO OSIGURANJE JNA u Beogradu bez obzira gdje su se nalazili na službi.

Dobrosav Mitrović, predsjednik jugoslovenske komisije za sukcesiju

SRJ VIŠE NIJE SMETNJA SPORAZUMU O SUKCESIJI

*** Je li stvarno zadnji susret u Ljubljani bio korak bliže konačnom razrješenju procesa sukcesije, kako je to rekao međunarodni posrednik Sir Arthur Watts?**

- Mislim da jest, i ne samo ovaj sastanak u Ljubljani, nego i prethodni sastanak u Bruxellesu. Mi smo promijenili svoj raniji stav prema kojemu je SRJ jedina nasljednica SFRJ. Sada smatramo da su svih pet država ravnopravni sukcesori što naravno olakšava razgovor, jer ne spotičemo se u pitanju kontinuiteta koji kod sukcesije nije toliko bitan. Sukcesija je, naime, kao i svako drugo naslijeđe. Međutim u Ljubljani se pojavio novi element, a to je razilaženje između drugih država. Sa svojim novim stavovima došle su Makedonija, BiH, pa i Slovenija. Tako su se stvari dodatno iskomplicirale. Mi smo u jednome trenutku rekli - ako se na tako lakom pitanju zlata i dionica u banci ne možemo dogovoriti, a oni se nalaze na trećem mjestu i svima su dostupan, kako ćemo se sporazumjeti oko nekih mnogo kompliciranijih i težih stvari, gdje treba utvrđivati i procjenjivati. Radi doprinosa ubrzanju procesa prezentirali smo dokumentaciju o stanju kliringa prema svim zemljama s kojima je bilo klirinško plaćanje. Negdje smo u plusu, a negdje u minusu. Dali smo podatke zaključno 27. travnjem '92. godine, ali dali smo i sadašnje stanje kao parametar promjena.

***Watts je rekao da su predstavnici zemalja sukcesora bili vrlo blizu potpisivanja mini memoranduma. Zašto memorandum nije potpisan?**

- U Ljubljani nismo imali mini memorandum. Imali smo izvučena dva ili tri pitanja koja se tiču arhiva, stečenih prava i mirovina. To su bili tekstovi na kojima smo radili. Ostalo su bili razgovori i dogovori. Predložili smo da sva imovina SFRJ, uključujući i vojnu, ostane i pripadne onoj državi na čijem se teritoriju nalazi u trenutku potpisivanja sporazuma. Time bi veliki dio tehničkog posla bio riješen. Bosna je taj prijedlog prihvatila. Hrvatska je tražila da ga još jednom pročita, iako je riječ o samo tri retka teksta.

*** Koliko je Watts bio u pravu kad je najavio za početak travnja u Bruxellesu potpisivanje konačnog sporazuma o sukcesiji?**

- U Ljubljani smo krenuli i stali, na prvoj stepenici, a to su zlato i dionice u Baselu. Ako ne riješimo paket zlata i dio0nica u Baselu, vrijedan približno 500 milijuna dolara, to će biti kraj sukcesije. Međutim, ako usuglasimo principe podjele, sporazum bi, ako ne u Bruxellesu, mogao biti potpisan najkasnije za tri ili četiri mjeseca. Ili ćemo se vratiti u džunglu i tko zna kad ćemo iz nje izaći, ili ćemo ovo riješiti.

*** Ako se svih pet država sukcesora ne usuglasi, može li međunarodna zajednica sama odrediti principei završiti sukcesiju?**

- Ne. Watts nema mogućnost nametanja rješenja. On nije arbitar. On je samo posrednik koji pokušava privesti nas cilju. Međunarodna zajednica može izgubiti strpljenje i dići ruke od sukcesije.

*** Je li usuglašen jedinstven datum stvarnog raspada bivše države, kao bitan datum od kojeg počinje sukcesija?**

- U Ljubljani je Slovenija izašla sa stavom da je to 31. lipanj 18991. godine, što su podržale Hrvatska i Makedonija. Mi smatramo da je to 27. travanj 1992., kad je stvorena SRJ. Slovencima smo prigovorili da su i poslije 31. lipnja bivše republike, baš u ovoj financijskoj sferi, bile prisutne. Održavani su sastanci guvernera, sudjelovalo se na monetarnom tržištu, a kupovane su i devize.

*** Prema izvješćima, dobar dio razgovora u Ljubljani posvećen je podjeli arhive bivše države. Koji je stav SRJ?**

- Pitanje arhive uistinu je osjetljivo pitanje a prema kojemu imamo dva pristupa. Jedan je da dijelimo sve, pa i arhivu. Ovaj pristup protežiraju Hrvatska i Slovenija. Međutim, to ide do besmisla. Zato smo mi predložili da se arhiva ne dijeli. Ona treba biti zajedničko blago dostupno svima. Što se originalne arhivske građe tiče, predlažemo da originali od posebnoga značaja za upravljanje pojedinom državom istoj budu i dostavljeni. U tom kontekstu bilo je riječi o Osimskim sporazumima, granici s Makedonijom i Grčkom. Spominjani su i dokumenti vezani uz NDH. Očekujem da će arhiva ostati u Beogradu, te da će SRJ snositi troškove čuvanja.

*** Osim zlata i dionica, u sukcesiji će se naći i nekretnine bivše države u inozemstvu. Za kakav se princip podjele zalaže SRJ?**

- SRJ smatra, a podržavaju je Bosna i Makedonija, da princip MMF-a kod zlata ne može biti primijenjen kod podjele nekretnina. Mnogi su mi međunarodni stručnjaci rekli kako mi imamo dva osnovna elementa; broj stanovnika i veličinu teritorija. To su do sada bili osnovni kriteriji raspodjele, jer nije bilo MMF-a i njegovog ključa formiranog na gospodarskom rastu bivših republika od 1981. do 1986. godine.

*** Koliko će tužba Hrvatske protiv SRJ za genocid eventualno uložiti dostignutu razinu sukcesije?**

- Postoje razne tužbe i sporovi s Bosnom, no sve ide svojim tijekom. S Makedonijom je regulirano pitanje granice, bez obzira na to što nismo riješili sukcesiju. Stvari se moraju rješavati korak po korak, ako ljudi žele izaći iz ovoga, a u što smo svi upali. Neću govoriti o krivnjama, jer to je politika, iako i sukcesija ima političku dimenziju.

Boro Rkman

RAZGOVOR: MIRAN MEJAK, KOORDINATOR KOMISIJE VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA NASLEDSTVO

ŠTEDNJA U LJUBLJANSKOJ BANCI JE STVAR SUKCESIJE, JER JE ZA ULOGE GARANTIRALA NARODNA BANKA JUGOSLAVIJE!

Nakon intervjua s Božom Marendićem predstojnikom Vladinog ureda Republike Hrvatske za sukcesiju, zamolili smo i gospodina Mirana Mejaka, koordinatora takve komisije u Vladi Republike Slovenije da za Glas Slavonije prokomentira nekoliko važnih momenata u razgovorima o sukcesiji. Čitatelje će, vjerujemo, posebno interesirati problematika štednje u Ljubljanskoj banci.

*** Kako vidite sadašnji trenutak u pregovorima o sukcesiji bivše SFRJ, s obzirom na političke promjene u SRJ?**

- Ne treba biti ni optimista, ni preveliki pesimista. Slažem se s gospodinom Marendićem koji kaže da je došlo do novog trenutka kada je rukovodstvo SRJ zatražilo članstvo SRJ u UN. Na taj način se prevazišao neki formalni okvir oko koga smo dugo razgovarali i sada imamo mogućnost nastaviti ozbiljan rad i da nas pet razgovara kao pet ravnopravnih nasljednika. Tako da mislim da ima razloga za optimizam.

*** Svojedobno ste rekli da će se neka pitanja moći riješiti kroz nekoliko mjeseci, dok će se pak druga morati rješavati duže i putem komisija. Što je ono što se može riješiti brže, a na čemu će se morati raditi dulje vrijeme?**

- Ne vidim razloga da se ne bi riješile stvari koje su općeg značaja i ne odnose se na financijska izravnanja. To su - stečena prava, arhivi, mirovine... Mislim da se te stvari mogu riješiti lakše, a u to ubrajam i raspodjelu umjetničkih djela koja se nalaze po veleposlanstvima. To bi na neki način moglo biti lako. Potom dolaze malo teže stvari ,kao što je raspodjela svih veleposlanstava, a i to bi mogli relativno brzo riješiti. Drugo je vezano za malo dulji rok, ali ne vidim razloga da ne napravimo prvi sporazum o stvarima oko koji se svi zajedno slažemo.

*** Činjenica je da je dio zajedničkih sredstava SRJ potrošila. Da li se uopće zna koliko je potrošeno, koliko je ostalo i gdje se ta sredstva uopće nalaze?**

- Prateći tisak i podatke koji stižu mislim da ni guverner Narodne banke SRJ Dinkić ne zna u potpunosti što je sa tim sredstvima, tako da ostaje da to tek utvrdimo i na osnovu toga kako ćemo tu raspodjelu obaviti, mislim da imamo potpuno pravo reflektirati svaki na svoj dio deviznih sredstava koje je imala bivša Jugoslavija. Tu su različite ideje i prijedlozi, a mi upozoravamo na to da je Narodna banka bivše Jugoslavije 27. lipnja 1991. godine isključila Hrvatsku i Sloveniju iz monetarnog sistema, što je bilo protivno tadašnjem Ustavu Federacije. Moram reći da su to teže i kompliciranije stvari i nas bi doista interesovalo da preko Sir Artura Watsa dobijemo prijedlog što guverner Jugoslavije misli oko poravnanja. Mislimo da se i na tom području može napraviti napredak ako budemo globalno široki, a ne tražili detalje. Shvatio sam da i guverner Dinkić tako misli.

*** Postoji li nekih traženja između Hrvatske i Slovenije, a prije svega, što će biti sa štednjom u Ljubljanskoj banci - da li i to ulazi u sukcesiju, ili će se problem isplate štednje riješiti na neki drugi način?**

-Ti ulozi ulaze u sukcesiju, s obzirom da su garant za štednju bila Narodna banka Jugoslavije i Federacija. Prema tome, svi mi to potražujemo od sredstava kojima je raspolagala Federacija. U principu je to stvar sukcesije, jer je garancija štedišama iz svih republika bila data od Federacije. Prema tome, taj princip ostaje -tko je dao garanciju, taj i odgovara za uloge.

*** S kim će svoja potraživanja rješavati Kosovo i Crna Gora, ako se odluče izdvojiti iz SRJ?**

- Gospođo, nađite mi jednog čovjeka u svijetu koji na to hipotetičko pitanje može odgovoriti!

***Prijestolonasljednik Aleksandar Karađorđević tvrdi da polaže pravo na niz imanja u Hrvatskoj i Sloveniji, primjerice Bled...**

- Mogu odgovoriti samo u principu:Karađorđevići su izgubili državljanstvo odlukom Savezne skupštine Socijalističke Republike Jugoslavije. Te Skupštine više nema, pa se to državljanstvo više ne može vratiti. Sada im državljanstvo može dati svaka novonastala država, što je SRJ i učinila. Poštujem tu njihovu odluku,ali to se odnosi samo na teritorij Crne Gore i Srbije, tako da to s nekretninama u Sloveniji i Hrvatskoj nema blage veze.

*** Da li je Slovenija do sada servisirala svoje obveze prema preuzetim kreditima?**

- Mi uredno otplaćujemo dugove koje smo preuzeli i tu nema problema.

Vesna Kljajić

SJEĆANJE

BOJNIK DARKO HABENŠUS - "Sremac"

POŽIVIO 22 GODINE

Zagreb, 21. ožujka 2001.

Znaš li Darko kako smo se prvi puta upoznali, ti i ja, pod ovom kapom nebeskom?

Bio sam na odsluženju vojnog roka. Jedna, meni vrlo draga osoba, jednoga dana, napisala je u pismu i vijest da se Đuri i Rozini rodio sin Darko. U našem Slankamenu nismo navodili prezime kada se radilo o ovakvim i sličnim prigodama. Poznavali smo se svi međusobno jako dobro, a naročito kada se radilo o bračnim parovima, zapravo, o kombinaciji dvaju imena. Mogao sam Te čak i zamisliti kako otprilike izgledaš u tom trenutku dok sam čitao pismo, znajući neka pravila iz genetike, u slučaju kada su poznata oba roditelja.

Prođe vrijeme i ja se vratio ponovno kući. Upisujem studij u Novom Sadu pa s vremena na vrijeme, vikendom, uhvatim priliku, budem u Slankamenu, pa nedjeljom odem na Svetu Misu. U našu Crkvu. Najljepšu Crkvu na svijetu.

Jednog prekrasnog, proljetnog, nedjeljnog prijepodneva, dok Sunce obasjava oltar, primjećujem jednog malog rumenog ministranta kako disciplinirano prati svaki pokret svećenika. Umiven, začešljan, čistih cipela. Simpatičan. Za njega postoji u tim trenucima samo svećenik, služba koju vrši i on.

Gledam. Mali me doista fascinira.

Priupitam nekoga do sebe na korošu: "Tko je onaj mali rumeni ministrant"? Sjećam se odgovora i danas, a mislim da ću ga pamtiti dok sam živ: ***"Ma kako ne poznaješ Slavko, pa to je čika Mišin unuk"!***

Eh, dragi moj Darko. Nisam u tom trenutku ni pomislio, niti sam ikako mogao znati kakva će ti životna sudbina biti namijenjena. Ali kakav ćeš čovjek kroz život biti, vjeruj mi, tog trenutka, sve mi je bilo jasno. Kao da sam to iščitavao s tvojih dlanova. I nisam se prevario. Nikada!!!

Prolazi tako opet vrijeme. Svatko

od nas bori se sa životom na svoj način. Viđam te povremeno. Tu i tamo. Susrećemo se na Poljoprivrednom fakultetu u Novom Sadu. Ja nastavnik a ti student.

A sudbina se počinje najzlokobnije igrati s nama - srijemskim Hrvatima. Nismo uopće svjesni što nam se sprema. Veličanstveno proslavljamo u Slankamenu osnivanje podružnice Demokratskog Saveza Hrvata u Vojvodini. Iza euforije, osjećam sve više nešto trulo u zraku. Pokušavam neke ljude malo prizemljiti. Pitam čika Mišu i za mišljenje i za savjet. Slutim da nešto neće biti dobro. Čika Miša kaže: "Vi ste deco učeni, znate politiku bolje od mene, a morate se čuvati zbog vašeg zaposlenja, zbog vaše dece... Kažite samo šta treba da se uradi. Ja se nemam čega bojati, ne zavisim ni od koga, Meni ne mogu ništa i ja ću na čelo"!

Tebe Darko zapažam tada kao mladića koji gori od zadovoljstva što može raditi na organiziranju mladeži DSHV-a. Opet te vidim onako rumenog, začešljanog, discipliniranog. Tražiš savjete, pomoć, nudiš se za sve ono što bi trebali mladi ljudi pomoći. Goriš.

Politička situacija, zla politička situacija postaje sve tmurnija u Srijemu. Dolazi i dan odluke.

Na dan Prvoga svibnja 1991., tradicionalno, uvijek smo na HRVATSKOM SELJAČKOM DOMU u Novom Slankamenu pored tadašnje jugoslavenske i partijske zastave isticali i tadašnju hrvatsku republičku zastavu. Da, ali je sada ta zastava nova zastava Republike Hrvatske!? Što sada?

Priznajem, zbog zauzetosti na poslu nisam izravno sudjelovao u donošenju definitivne odluke. Zapravo, za nju sam saznao u vinogradu dok sam koristio "praznik" kako bih nešto uradio oko moje kolibe. Dolazi čovjek na motociklu, zbunjen, uplašen, priča što se dogodilo. Naime, zbog istaknute "Šahovnice" i događanja oko toga treba doći u Dom na pregovore predsjednik općine iz Inđije i komandir milicije, načelnik milicije iz Srijemske Mitrovice... Kaže moram hitno na te pregovore. Sve je za stolom bilo dostojanstveno, mislili

smo kako smo uspjeli uvjeriti "drugove" da "Šahovnica" nije nikakav ustaški znak jer 1526. takvi nisu mogli postojati ...

Tu večer, kad se smračilo, započela je najveća tragedija slankamenskih Hrvata u njihovoj povijesti.

Rezultat znaš Darko. Ne mogu se sjetiti što se tada s tobom događalo.

U cijeloj toj novonastaloj gužvi u kojoj je morao svatko za sebe donositi najteže životne odluke. Od profesora Ivice saznao sam da se nalaziš u **Hrvatskoj vojsci!!!** Pomislih u tom trenutku kako bi ti netko blizak, netko kome vjeruješ, trebao reći - da se paziš Darko.

Dugo iza toga nisam mogao ništa pouzdano čuti o tebi. Priznajem, polako je i mene osobno počela mučiti briga za moju obitelj, ponekad čak i strah. Izdržavao sam sve dotle dok nisam shvatio da su naš Slankamen činili naši ljudi, kojih ako više nema, ili ih zanemarivo malo bude, treba dobro razmisliti što će biti sa sudbinom vlastite obitelji.

I nađoh se tako jednog dana i ja na cesti koja spaja Slankamen i domovinu Hrvatsku, tražeći mjesto i priliku za življenje, za svoje novo životno ognjište.

Mislim da je to bilo u lipnju 1992. Ljetna žega i sparina. Na nekoliko kilometara od Bjelovara prema Virovitici, u sjeni šume pokraj puta, prepoznaju se međusobno vozač jednog bijelog Golfa i jednog žutog Renaulta 4. Bijeli Golf je vozio tebe Darko iz Virovitice s kratkog odsustva natrag u svoju vojnu jedinicu, a mene i suprugu žuti Renault je vraćao nazad u Novi Sad, s još jednog neuspjelog pokušaja ugovaranja nekakve zamjene.

Gledam te opet s divljenjem. Unatoč vrućini i sparini ti si bio vojnički utegnut, obrijan, začešljan nasmiješen i bez ikakvog traga umora na licu ili znakova znojenja. Fantastična fizička kondicija, pomislih! Na ramenu ti je visila velika Gospina krunica. A opazih i činove. Objašnjavaš mi skromno da je to znamenje bojnika Hrvatskih oružanih snaga. Vidim ti na licu ponos i zadovoljstvo. Prolaze me trnci. Razmjenjujemo nakratko još nekoliko riječi, onda kažeš ozbiljno da žuriš, jer, ne smiješ zakasniti. Zadržavam te još samo toliko da ti kažem:

"Čuvaj se Darko, to što ti radiš to je ipak samo rat"! Opet ono rumeno lice, plava kovrdžava kosa i kao nebo plave oči.

"Ne brinite čika Slavko, tamo gdje moji Gromovi prođu tamo četnika više nema. A, ako je zapovijed takova, tamo ni trava više ne raste"!

Stajao sam još dugo pored ceste i gledao za bijelim Golfom.

Početkom listopada 1992. bio sam skupa s užom i širom obitelji već skoro mjesec i pol stanovnik grada Zagreba. Još smo liječili šokove nastale tijekom selidbe, kao i nove nastale nakon toga.

Više se ne sjećam kako je doprla vijest do mene: **"Nestao Darko"!**

Kao i uvijek u takvim i sličnim slučajevima priče su svakim danom bivale sve brojnije i bizarnije. A meni su samo u ušima brujale Darkove riječi iz našeg zadnjeg razgovora. Jednostavno, bio me je uvjerio da se tako nešto ne može njemu dogoditi!? A kako se je onda ipak dogodilo?

Vrijeme je prolazilo a ja nisam i pored obilja priča pronašao barem jednu, osobno dovoljno uvjerljivu. I onda, čujem jednu po kojoj je Darkova postrojba upala, **izdajom jedne druge vojske**, u zasjedu te je na taj način i Darko stradao. Prava istina o tome što se dogodilo s Darkom, tamo negdje u Posavini kod Dervente 2. listopada 1992, ni danas se ne zna. Ali ja znam da časnik Darko nije mogao drugačije stradati nego samo IZDAJOM! Ovom ili onom, ali, samo izdajom!!!

Jednoga dana dobio sam pismo od tvoga oca Đure. Moli za pomoć u potrazi za tobom tako što bi ovdje u Zagrebu stupili u kontakt s ljudima (prognanicima) i udrugama iz Posavine, pa, možda netko nešto zna. Na kraju pisma još je napisao:**"Slavko, Darko nije samo moj sin, Darko pripada svima nama (posebice Slankamencima!)".**

Raspitivali smo se koliko smo mogli, ali rezultata nije bilo. Saznali smo samo to da se to dogodilo točnije, negdje oko Koliba kod Dervente i da te je netko od tvojih suboraca vidio kako si, vjerojatno ranjen, klonuo u nekoj šikari.

Pravu istinu svega, sada i u vječnosti, znat će samo dragi Bog i Ti Darko!

Prošlo je od tada skoro punih osam godina. Jedini za koje vjerujem da su stalno mislili na tebe, u svakom trenutku, patili beskonačno i nadali se da ćeš im se ipak vratiti, to su tvoji najbliži. Mi ostali također, nećemo te nikada izbrisati iz sjećanja, ali i nas život nosi, ne znamo kuda, borimo se i s njim i sa samima sobom.

Mislim da je to bila srijeda 21. lipnja 2000. Zazvonio je telefon i kao da je grom pukao čuh vijest:

Pronašli su Darka, sahrana će biti u Zadru na gradskom groblju u ponedjeljak 26. lipnja 2000. u četrnaest sati!!!

Nema tih riječi kojima bih mogao opisati što sam u tom trenutku osjećao. Sve bi riječi bile baš i suvišne. Tek nakon nekoliko trenutaka proletjela mi je kroz glavu, otprilike, neka slična priča kao ova koju u ovom trenutku pišem.

Zadarsko gradsko groblje. Bilo je na ovom groblju ukopa možda značajnijih ljudi, možda je na nekom ukopu bilo više ljudi, ali ona količina i jačina tuge, rekao bih - bizarne tuge, koja je bila prisutna na tvojoj Darko sahrani, teško je povjerovati da je još ikada na tom groblju bila.

Pa kakva je onda ta tuga mogla biti???

Evo, prenijet ću u ovaj tekst što je o tome napisao "Zadarski list" sutradan, 27. lipnja:

"Izrekavši početne riječi svoga govora kod centralnoga križa, fra Andrija Bilokapić koji je vodio ukop, pogledavši ucviljenu obitelj ispred sebe nije svećenički izdržao - zaplakao je. Znao je on i neke druge informacije vezane za Darkovu obitelj, zbog kojih je vjerojatno i sam Darko proplakao u svome lijesu, a

svećenik je to samo u ime njega i sebe činio na javi. Da je bio živ, svojim autoritetom, bojnik Darko bi zasigurno spriječio da takve informacije, ustvari, budu tragična stvarnost njegovih najmilijih. Ali, Darka nije bilo.

Primirivši se, drhtavim glasom svećenik je nastavio.

Skupilo se danas ovdje mnogo patnje, sve ove godine nadanja slile su se u ovaj plač danas. Darka više nema ali ima mudraca koji ovu našu patnju žele izbrisati, nazivajući zločincima one koji su dali svoje mlade živote za našu Domovinu !?

I danas su mi bila gospoda iz OSSA rekavši mi neka na svojim misama govorim o pomirenju Srba i Hrvata, o povratku Srba. **A zašto ih sada nema na pogrebu ovoga mladića da vide ovo što se ovdje događa?**

Gdje su sada da vide njegove roditelje???

Dragi roditelji, ispričavam se na više političkom nego na sprovodnom govoru. Ali ja kao svećenik koji sam zadužen za rad s hrvatskim ratnicima pouzdano znam da bi Darko tako htio. Hrvatski ratnici nisu pripremljeni samo za rat na bojišnici nego i za jedan beskompromisni i kompleksni rat u svim njegovim oblicima. Darko je bio besprijekoran i beskompromisan primjer takove pripreme

On je poginuo za ovu zemlju i zato nikome ne bi dozvoljavao da briše ono najvrjednije što smo u Domovinskom ratu stekli. Rekao je ove riječi fra Andrija ponosnim i odlučnim glasom mnoštvu Darkovih prijatelja i suboraca, koje su, vidjelo se to na njihovim licima, malo razgalile njihove duše".

No, bilo je još nešto, po meni vrlo bitno, što je svećenik izrekao a da to niti novinari nisu registrirali. Evo toga - pa sudite!?

"Pri završetku moga razgovora s predstavnicima OSSA, pogledao sam ih u oči i mirnim glasom im rekao: Gospodo, lijepo je ipak što se u ovoj vašoj humanoj misiji borite za opća altruistička, kozmopolitska i humana načela suživota među ljudima cijeloga svijeta. Ali vas su poslali oni koji su drsko osmislili ovu našu tragediju, ovaj plač naših majki, ova surova stradanja naše djece.

Gledali su me razrogačenih očiju.

Vi dobro znate iz povijesti ljudskih ratova da su se oni u početku vodili između prvobitnih zajednica za plijen u lovu, odnosno hranu ili pećinu za obitavanje. Zatim su se počeli voditi za vlast nad ljudima i robovima. Zatim je na red došao metal, a posebno srebro i zlato, zatim dijamanti. U najnovije vrijeme ratovi se vode za naftu, a veliki i silni planeri rata u sklopu opće svjetske, takozvane, globalizacije smišljaju ratove koji će im u budućnosti omogućiti **dominaciju nad kontrolom resursima čistih voda!**

Za te svoje prljave rabote uvijek imaju u pričuvi prljave pse rata koje, još gore nego svoje roblje nahuškaju na rat protiv onih koji imaju nešto što njima treba.

A Hrvatska, kao što možda i ne znate IMA BOGATE RESURSE PITKE, KAO I SVAKE DRUGE NEZAGAĐENE VODE!!!

Psima rata za svoje usluge, kao i uvijek kroz povijest - bacit će nečije koske.

Zato su ginula naša djeca od psećih hordi rata, zato je poginuo Darko, a vi ste tu sada, kada su im ostale samo koske - da nas mirite s njima. Do nekog novog rata! Izašli su iz moga ureda nakon ovih riječi - bez riječi i pozdrava.

U ime Darkovih legendarnih GROMOVA, mirnim vojničkim glasom, od Darka se oprostio njegov zapovjednik riječima:

"Poštovani roditelji, obitelji, rodbino i prijatelji, želimo Vam u ime pripadnika 2. gardijske brigade Hrvatske vojske izraziti najiskreniju sućut zbog smrti Vašeg sina i našeg prijatelja suborca, časnika Hrvatske vojske, bojnika Darka Habenšusa.

U vrijeme najžešće velikosrpske agresije na našu Domovinu, u onim teškim i mukotrpnim trenucima za naš hrvatski narod, u toj strašnoj i mračnoj stvarnosti tadašnjih prilika, u vremenu u kojem je postao ugrožen ne samo život pojedinaca, nego i opstojnost cijelog hrvatskog naroda, pravi domoljub nije mogao ostati miran i ravnodušan. Takav pravi domoljub je bio i naš suborac Darko. Te uzburkane 1991. godine Darko se dragovoljno priključio Hrvatskoj vojsci, slavnoj i pobjedničkoj gardi **"Gromovima"**. No ubrzo nakon toga i zbog toga Darkovu cijelu obitelj srpske vlasti na brutalan način istjeruju iz njihovog rodnog Srijema, iz kolijevke našega hrvatstva!

Te, 1991. godine sudjeluje u teškim borbama na Banovini, u legendarnoj bitci kod Novog Farkašića, zatim u Slanoj, Svetoj Katarini. Krajem godine u jednoj od borbenih akcija biva ranjen, nakon liječenja ponovno se vraća u boj. Taj mladić se zaista isticao snalažljivošću, borbenošću, znanjem i hrabrošću, tako da je već kao dvadesetjednogodišnjak postao zapovjednikom satnije.

Godine 1992., nakon ratišta Banovine, Darko s postrojbama dragovoljno odlazi na posavsko ratište, gdje u krvavim borbama s najgorim četničkim postrojbama postaje legenda mnogih ratišta bosanske Posavine. No u jednoj od najtežih akcija 2. listopada nestaje tijekom borbe, da bi tek ovih dana , nakon gotovo osam godina, bilo potvrđeno da je tada i poginuo.

Taj mladić bio je primjer hrabrosti hrvatskoga ratnika. A kažu da je hrabrost pojedinca poticala hrabrost čitavih naroda. Zato je hrabrost pokretač pozitivne povijesti svakoga naroda.

Sjećamo se Darka, ali i drugih hrvatskih mladića ,kako su srcem i krunicom oko vrata branili hrvatsku Domovinu. Sjećamo se hrvatskih majki, kako su na ratišta u suzama, ali ponosno ispraćale svoje sinove, njihovih molitvi i strahova da im se nešto ne dogodi. Darkova majka i otac sa zebnjom su čekali osam godina svoga sina, iako sluteći ono najgore, iskra nade za njegovim povratkom uvijek je postojala. No stvarnost ili zbilja su na kraju bili

nešto drugo.

Tvoji suborci zamolili su me da ti danas, na rastanku, predam nešto kao naš zadnji poklon. Rekli su kako pouzdano znaju da će ti se dopasti. To su stihovi našeg ratnog kolege "Ptice Zenge", koje je napisao u čast poginulim hrvatskim ratnicima. Sjećaš li ih se još Darko?

Kada nas tuga napusti,
i jednom opet budemo sretni,
sjetite se ljubavi
kojom su nas branili.

Donesite jedan bijeli cvijetak,
za duše ratnika molitvu neku.
U naručje dijete uzmite,
i nježno mu onda recite.

Pogledaj maleni zelenu travu
vječnoga doma to je postelja.
Poslušaj plakanje vjetra u kojem
hrvatski ratnici spavaju.

Dugo spavaju hrvatski ratnici,
gdje li sada ratuju?
Na poljima vječnosti, umorni,
svoje drage sanjaju.

Dragi naš Darko, hvala ti za žrtvu koju si podnio za svoju Domovinu i svoj hrvatski narod.

Mi tvoji ratni prijatelji, 2. gardijske brigade "Gromovi", nikada te nećemo zaboraviti, ostat ćeš u našem sjećanju kao čestit, iskren i hrabar čovjek .

Hvala ti za sva dobra koja si u svome kratkom životu učinio.

POČIVAO U MIRU HRVATSKI VITEŽE I LAKA TI BILA HRVATSKA ZEMLJA ZA ČIJU SLOBODU SI SE TAKO HRABRO I ČASNO BORIO.

TVOJI "GROMOVI"

U ime "Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema Bačke i Banata", od Darka se oprostio član Glavnog odbora gospodin Mihael Miletić.

"Dragi Darko,

da ne bi poslužio srpskom voždu "nebeskoga naroda" u njegovoj zločinačkoj i osvajačkoj agresiji na tvoju braću Hrvate i Hrvatsku državu, napustio si od iskona hrvatski Srijem, a posebice Slankamen u kom si rođen, odrastao i započeo sretan život.

Došao si u Hrvatsku, odmah pristupio hrvatskim postrojbama da se kao čestit i istinski Hrvat i domoljub boriš za svoju Domovinu protiv četničkih hordi, hrvatskih Srba i srpske JNA.

U toj teškoj i časnoj borbi istakao si se hrabrošću i junaštvom što ti je donijelo zasluženi čin hrvatskoga časnika, ali i nesreću da na veliku žalost svih nas, a posebice tvojih roditelja, brata i rodbine, ostaviš svoj mladi život na bojišnici i tako ga ugradiš u same temelje napokon slobodne nam Hrvatske domovine.

Mi, danas vjerujemo - želimo vjerovati da tvoja velika hrabrost, istinska i plemenita žrtva nije bila uzaludna.

Pomogao si hrabri Srijemče, da imamo svoju državu i da konačno budemo svoji na svome.

Stoga, vrli viteže domovinskoga rata, mi Slankamenci, danas u Zadru, Benkovcu, Virovitici, Zagrebu, Osijeku, ali i mnogi drugi protjerani Hrvati iz svoga starog zavičaja, znaju za tvoje djelo i žrtvu, ostajemo vječno zahvalni i ponosni na srijemskog i slankamenačkog Hrvata, tebe Darko, pod ratnim imenom kojim si se posebno ponosio - SREMAC!

NEKA TI JE LAKA HRVATSKA ZEMLJA, BILA TI VJEČNA SLAVA, I POČIVAO U MIRU BOŽJEM.

Amen"!

Kao što znaš Darko, govorio sam i ja toga puta, prvi puta u mom životu na jednoj sahrani. Ti znaš da to nije naš slankamenački običaj. Na našim katoličkim sahranama govorili su samo naši svećenici. Mi smo našu tugu savladavali u sebi šuteći. A znali smo i da nas dobro neki slušaju.

A lagati nismo htjeli.

Neću ti sebe sada opet ponavljati. Zato sam, eto, uzeo olovku u ruke, sjeo za stol i napisao ovo moje sjećanje na tebe. Hoću ga objaviti, najprije u našem "Zovu Srijema", a potom i u drugim medijima gdje mi to uspije. Neka se zna tko si bio, tko smo mi koji smo jedno vrijeme u našem životu, danas to smijemo reći, zajedno proživjeli u našem Slankamenu.

Ako primjećuješ Darko, pišem ovo na prvi dan proljeća. Vidiš li možda, kako je sada na Jandi? Osjetiš li kako mirišu vrbaci u ritovima pored Dunava? Čuje li se još uopće jeka škara u našim vinogradima i voćnjacima? Visibabe su možda već precvjetale na osunčanim fruškogorskim proplancima. A ljubičice sigurno nisu. Sigurno. Mirišu. Jednom si mi rekao da ja osjetim miris Planine.

Da, stiglo je ovogodišnje proljeće. Blago svima onima kojima si omogućio da im to u ovom trenutku nešto lijepo znači. Toplo ti hvala u ime svih njih.

Vidiš li Darko da ti nisam napisao "IN MEMORIAM", mada će ovo biti objavljeno kada bi za tako nešto već bilo pristojno vrijeme. Ne mogu te smjestiti u tako nešto jer je i dragi Bog odlučio da te izdvoji iz "običnog", da se sve oko tebe dogodi neobično, tragično, ali veliko.

Toliko, da dok je Slankamena i Slankamenaca vječito budeš naša "osobna karta", gdje god da se nađemo. Da budeš naša bianco ulaznica u svaki onaj zemaljski i nebeski prostor u kojem se traži nešto - lijepo, plemenito, časno i pošteno. Nevino.

A ti, legendo, ratničino naša, rumeni ministrantu pred oltarom Gospodnjim u najljepšoj Crkvi na svijetu, putuj u miru ka tvojim plavim dječačkim obalama. Pa jedva ti je bilo dvadeset kada si krenuo na svoje purpurne putove iz snova. Zaslužio si svoj mir, kako sada tako i u vijeke vijekova

Hvala TEBI.

U ime "Zavičajnog kluba Slankamenaca u Zagrebu" i svih Slankamenaca - ma gdje i kada bili,

mr Stjepan Rendulić

Nove knjige: fra Šimun Šito Ćorić

KARDINAL ALOJZIJE STEPINAC

Osnovne činjenice o osobi i djelu

Prof. dr. Šimun Šito Ćorić je franjevac, književnik i psiholog. Školovao se u Dubrovniku, Sarajevu, Luzernu, New Yorku i Zagrebu. Svojim raznolikim aktivnostima godinama djeluje ne samo u Švicaskoj gdje odavno živi, već po svim kontinentima. Ćorić je također profesor psihologije na sveučilištima u Mostaru i Zagrebu.

Nadbiskupov govor na sudu

Četvrti dan rasprave, 3. listopada 1946, nakon ispitivanja, bilo je nadbiskupu dopušteno, da obzirom na iznesene optužbe i on kaže koju riječ. Služeći se tom slobodom, koju mu je zakon davao, održao je nadbiskup kroz 38 minuta sljedeći govor:

" Na sve tužbe, koje su ovdje protiv mene iznesene, odgovaram da je moja savjest mirna, makar se publika tome smijala. Sada se ne kanim braniti niti apelirati protiv osude. Ja sam za svoje uvjerenje sposoban podnijeti ne samo ismjehivanje, prezir i poniženje, nego - jer mi je savjest čista - pripravan sam svaki čas i umrijeti.

Stotinu puta je ovdje ponovljen izraz "optuženi Stepinac". Ali nitko nije toliko naivan, da ne bi znao, da iza toga "optuženoga Stepinca"sjedi ovdje na optuženičkoj klupi nadbiskup zagrebački, hrvatski metropolita i predstavnik katoličke Crkve u Jugoslaviji. Sami ste toliko apelirali na ovdje prisutni kler, da kaže, da je samo Stepinac kriv ovima i njihovu stavu naroda i klera. Obični Stepinac ne može imati taj utjecaj nego samo nadbiskup Stepinac.

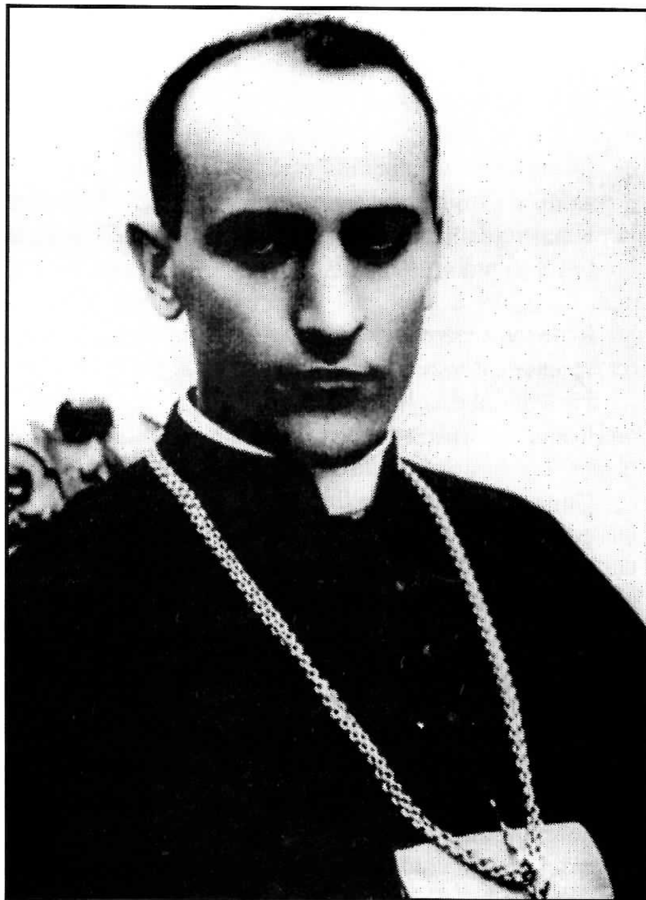
Sedamnaest mjeseci već se vodi protiv mene borba u štampi i u javnosti, inače 12 mjeseci podnosio sam faktičnu internaciju u nadbiskupskom dvoru.

(" Prekrštavanje " pravoslavaca)

Upisuje mi se u krivnju prekrštavanje Srba. To je uopće neispravan naziv, jer tko je jednom kršten, ne treba ga više prekrštavati, nego se radi o vjerskom prijelazu. Ja o tom neću opširnije govoriti nego velim, da mi je savjest čista, a povijest će jednom reći o tom svoj sud. Činjenica je, da sam morao premještati župnike, jer im je prijetila opasnost smrti od pravoslavnih, jer su ih htjeli Srbi ubiti, zato što otežu s prijelazima. Činjenica je, da se u prošlo ratno vrijeme Crkva morala provlačiti kroz poteškoće kao zmija, a išlo se na ruku srpskom narodu s nakanom da mu se pomogne, kako se dalo i moglo. Gospodin mi je predsjednik predočio prijepis, što sam tražio prazni pravoslavni manastir - nekoć naš pavlinski - u Orehovici, da se u nj smjeste trapisti, koje su Nijemci protjerali iz Rajhenburga. Smatram da mi je bila dužnost da pomognem braći Slovencima, koji su od Hitlerovaca bili izagnani, da se sklone.

(" Zločin "- vojni vikarijat)

Kao teški zločin pripisuje mi se vojni vikarijat. Pitao me je predsjednik suda, nisam li smatrao izdaju Jugoslavije, dok sam u toj stvari stupio u vezu s Nezavisnom Državom Hrvatskom. Ja sam bio vojni vikar i za bivše Jugoslavije. Nastojao sam pitanje vojnog vikarijata urediti kroz ovih 8-9 godina. No nije došlo do definitivnog rješenja. To je pitanje

konačno bilo uređeno u Jugoslaviji i konkordatom koji je stvoren teškom mukom, svečano ratificiran u parlamentu, da onda propadne na ulicama beogradskim.

Kad je rat Jugoslavija-Njemačka bio pri kraju, ja sam morao pružiti duhovnu pomoć i ostacima vojnika katolika bivše Jugoslavije i novostvorene Nezavisne Države Hrvatske. Ako je, dakle, država propala, a vojska ostala, morali smo pogledati tu situaciju.

(Prava hrvatskog naroda)

Nisam bio persona grata ni Nijemcima ni ustašama. Nisam bio ustaša, niti sam položio njihovu zakletvu, kako su učinili vaši činovnici, koji su ovdje. Hrvatski se Narod plebiscitarno izjasnio za hrvatsku državu i ja bih bio ništarija, kad ne bih osjetio bilo hrvatskog naroda, koji je bio rob u bivšoj Jugoslaviji. Rekao sam: Hrvatima se nije dozvoljavalo da napredaju u vojsci ili da uđu u diplomaciju osim da promijene vjeru ili ožene inovjerku. Tu je faktična baza i pozadina mojih poslanica i propovijedi.

Što sam govorio o pravu hrvatskog naroda na slobodu i

nezavisnost, sve je u skladu s osnovnim principima saveznika istaknutim u Jalti i u Atlantskoj povelji. Ako prema ovim zaključcima svaki narod ima pravo na svoju nezavisnost, zašto bi se to onda branilo samo hrvatskom narodu? Sv. Stolica je toliko naglašavala da i mali narodi i narodne manjine imaju pravo na slobodu. Zar katolički biskup i metropolita ne bi o tom smio ni pisnuti? Ako treba, past ćemo, jer smo vršili svoju dužnost. Ako mislite da je hrvatski narod zadovoljan ovom sudbinom ili mu eventualno još pružite priliku da se izjasni, s moje strane nema poteškoća. Poštivao sam volju svoga naroda i poštivat ću je.

Optužujete me kao neprijatelja državne i narodne vlade. Molim vas, kažite mi, koja je za mene vlast bila 1941. godine? Da li pučista Simović u Beogradu, ili izdajnička, kako je vi zovete, u Londonu ili ona u Jeruzalemu, ili vaša u šumi, ili ova u Zagrebu? Dapače, i godine 1943. i 1944., da li vlada u Londonu ili u šumi? Vi ste za mene vlast od 8. svibnja 1945. Zar sam mogao slušati vas u šumi i ovdje njih u Zagrebu? Je li se uopće može dva gospodara služiti? To nije po katoličkom moralu ni po međunarodnom ni po opće ljudskom pravu. Nismo mogli ovdje vlast ignorirati, makar bila ustaška, ona je bila ovdje. Vi mene imate pravo pitati i zvati na odgovornost od 8. svibnja 1945.!

(Tu mu upadne u riječ predsjednik suda Vimpulšek rekavši: "Onda ne bismo smjeli po tome suditi ni Paveliću ni Lisaku.").

Glede kakvih terorističkih mojih čina nemate dokaza, niti će vam itko vjerovati. Ako su Lisak, Lela Sofjanec i drugi dolazili k meni pod drugim imenom ili ako sam primio pisma, koja nisam znao ni pročitati, ako je to krivnja, što su ljudi k meni dolazili, primit ću mirno osudu.

Ako sam svećeniku Mariću dao propusnicu, ništa si ne predbacujem, čista mi je savjest, jer mi nije bila nakana učiniti ništa protiv poretka i mirne duše mogao bih poći na drugi svijet s tom krivnjom. Hoćete li mi to vjerovati ili ne, sporedno je. Optuženi zagrebački nadbiskup zna za svoje uvjerenje ne samo trpjeti nego i umrijeti!

Sam predsjednik vlade dr. Bakarić rekao je svećeniku Mihanoviću: `Mi smo uvjereni, da iza tih akcija stoji nadbiskup, ali nemamo nikakvih dokaza. To je za mene dovoljno rečeno.

(Vjerski progon)

A sada: u čemu je čitav spor, naše teškoće i zašto nije došlo do smirenja prilika?

Državni tužilac je toliko puta ustvrdio, da nigdje nema tolike slobode savjesti, kao ovdje u ovoj državi.

Slobodan sam navesti neke činjenice, iz kojih će se vidjeti protivno. Ponovno tvrdim pred svima: 260-270 svećenika poubijano je od narodnog oslobodilačkog pokreta. U nijednoj civiliziranoj državi na svijetu ne bi toliki svećenici bili tako kažnjeni za te krivice, koje im imputirate

Evo npr. župnik u Slatini, Bürger! Ako je bio član Kultur-bunda, pa da ste ga recimo sudili na osam godina, no vi ste radi toga, što je kao dekan prenesao bogoslužne stvari iz susjedne voćinske crkve, što mu je bila dužnost, sudili ga na smrt i ubili.

Ponovno tvrdim: u nijednoj drugoj civiliziranoj državi ne bi se tako sudilo. Svećenik Povoljnjak ubijen je bez suda kao pseto na cesti. Isto i s okrivljenim časnim sestrama. U nijednoj drugoj civiliziranoj državi ne bi ih se na smrt sudilo, nego najviše na zatvor. Vi ste učinili pogrješku fatalnu, što ste pobili svećenike. Narod vam to neće nikada zaboraviti.

Naše katoličke škole izgrađene sa toliko žrtava, oduzete su nam. Onemogućen je rad naših sjemeništa. Da nisam dobio iz Amerike sedam vagana, uopće se ne bi ove godine bilo moglo početi s radom. A to su djeca siromašnog seljačkog našeg svijeta. Silom ste uzeli svu imovinu sjemeništima. Niste učinili ništa manje, nego li Gestapovci, koji su oduzeli sjemeništu posjed Mokrice. Nismo proti agrarnoj reformi, ali se to moralo raditi u sporazumu sa Sv. Stolicom.

Naša sirotišta su onemogućena. Uništene su naše tiskare i ne znam postoji li još gdje koja. Nema više naše štampe, koju ste ovdje toliko napadali. Nije li uopće škandal tvrditi, da Crkva nije nigdje toliko slobodna kao ovdje? Dominikanci su dali štampati jednu pobožnu knjižicu, koju sam j a preveo s francuskog i utrošili su 75.000 dinara. Kad je knjižica bila već odštampana i kad su htjeli nakladu podići, nisu knjige dobili i toliko štetuju. Zar je to sloboda štampe?

Nestalo je i ništa ne radi Društvo sv. Jeronima. To je teški delikt prema narodu ovako postupati s najvećom našom kulturnom institucijom.

Predbacili ste mi i " Karitas". Ali velim ovdje: taj je "Karitas" učinio goleme usluge našem narodu i vašoj djeci. Onda vjeronaučna obuka. Postavili ste načelo: u višim razredima srednjih škola ne može biti vjeronaučne obuke, a u nižim po volji. Kako ste mogli maloj djeci, koja još nisu dorasla da sama odlučuju, dozvoliti da se odlučuju za vjeronauk, a višeškolcima, koji već imaju i pravo glasa, ne dopuštate slobodno odlučivanje u pogledu vjeronauka u školi?

Naše katoličke bolnice časnih sestara koliko imaju nevolja! Protiv volje ogromne većine naroda uveli ste civilni brak. Zašto niste tu slobodu izrazili više u mentalitetu našeg naroda? U Americi je to pametnije: tko hoće, civilno, tko hoće, crkveno. Mi vam ne branimo stanovitu kontrolu nad brakom. Ali naš narod vrlo boli, kad mora najprije ići na oblast, a onda na crkveno vjenčanje. Da ste se na nas obratili, dali bismo vam sugestije u spomenutom smislu.

Otete su zgrade nekim redovnicama u Bačkoj, neke crkve u Splitu bile su, ne znam jesu li još, kao magazini. Imovina Crkve oduzeta je bez sporazuma sa Sv. Stolicom. Vidjeli ste da narod nije htio primati tu zemlju. No materijalno pitanje to je najzadnji problem. Bolna je točka ovo:

Nijedan svećenik i biskup nije danas siguran za život ni danju ni noću. Biskup Srebrnić je na Sušaku bio napadnut od mlađarije nahuškane od stanovitih ljudi i tri sata su ga gnjavili u sobi i inače napadali, a vaša policija i milicija samo gleda. Ja sam to isto iskusio u Zaprešiću. Biskup Lach bio je na krizmi preko Drave i premda se znalo da onamo dolazi, prebacili su ga natrag ovamo preko Drave i cijelu noć držali u zatvoru u Koprivnici i nisu mu dali da krizma.

Dapače vaši su ljudi, koji su bili u šumi, došli k meni i izjavili: "To je nedostojan postupak." Mi idemo k vlastima protestirati! Biskupu Buriću su također razbili kamenjem prozore, dok je bio na krizmi. Biskup Pušić je, kako čujem, ovih dana napadnut trulim jabukama i jajima.

Mi ovakvu slobodu smatramo iluzijom i mi nećemo biti bespravno roblje. Borit ćemo se svim zakonitim sredstvima za svoja prava i u ovoj državi. (Čuje se glas iz publike: "Niste ih zaslužili! ")

(Vjerska nauka napadana)

Evo, da razumijete, zašto smo se borili: još jedno tri do četiri primjera slobode.

U školskim udžbenicima tvrdite protivno od svih dokaza povijesti, da Isus Krist nije postojao. Znajte, Isus Krist je Bog! Za Njega smo spremni umirati, a danas je nauka to, da on uopće nije postojao! Kad bi se koji profesor usudio učiti protivno, mogao bi se sigurno nadati da će izletjeti iz škole. Ja vam kažem, g. državni tužioče, da uz ovakve uvjete nije Crkva slobodna, nego da će za kratko vrijeme biti istrijebljena.

Krist je temelj kršćanstva. Vi se zauzimate za pravoslavne Srbe. Pitam ja vas, kako vi sebi zamišljate pravoslavlje bez Krista? To je jedan apsurd! Kako vi zamišljate Crkvu bez Krista? To je jedan apsurd!

Za Majku Božju kaže se u knjigama, da je bila bludnica. A znadete li, da je ona za pravoslavne i katolike najsvetiji pojam? Naređujete, to je službena nauka, da je čovjek postao od majmuna! Ako imade tko tu ambiciju, neka mu bude! Ali otkuda dolazi netko da to odredi kao službenu teoriju, koju danas ne priznaje ni jedan učenjak svjetskog glasa?

(Javni tužilac primjećuje na to: "To nije nitko tvrdio, da je čovjek od majmuna, ni Darwin, ni Haeckel. To ste izvrnuli vi i čitava reakcija".)

Po vašem shvaćanju materijalizam je jedini naučni sistem, a to znači izbrisati Boga i kršćanstvo. Ako nema ništa osim materije, onda vam hvala na slobodi. Rekao je jedan od vaših ljudi višeg položaja: "Nema čovjeka u ovoj državi, kojega mi nismo kadri staviti pred sud i suditi."

Na ostale optužbe, kojima nas stavljate u red koljača i prijatelja terorista, velim da nisu ni sva zlodjela u bivšoj Nezavisnoj Državi Hrvatskoj počinjena od domobrana i ustaša. Nije za Crkvu bilo lako broditi. Morala se probijati kroz mnoge poteškoće.

Neka se ne misli da ja hoću rat. Neka sadašnja vlast povede razgovore sa Sv. Stolicom. Crkva ne pozna diktata, ali nije protiv poštenih sporazuma. To se može. Onda će biskupi znati što im je dužnost i neće se trebati tražiti svećenike da ukazuju njihovu krivnju, kao što je bilo ovdje.

(Komunistička partija)

Konačno da kažem par riječi i o komunističkoj partiji, stvarnom mojem optužitelju.

Ako se misli, da smo mi zauzimali dosadašnji stav radi materijalnih stvari, krivo je, jer mi smo ostali čvrsti, evo i nakon što nas se osiromašilo. Nismo protivni tome da radnici dođu do većih prava u tvornicama, jer je to u duhu papinskih enciklika, niti što imamo protiv pravednih reforma, ali neka nam dozvole pristaše komunizma, ako je slobodno propovijedati i širiti materijalizam, da bude i nama pravo ispovijedati i propagirati naša načela. Katolici su za ta prava umirali i umirat će.

Ja završujem: Uz dobru volju se može doći do sporazumijevanja, no inicijativa je na današnjoj vlasti! Niti ja, niti episkopat nismo stranka za načelno sporazumijevanje, nego državna vlast i Sv. Stolica. A što se tiče mene i moga suđenja, ja ne trebam milost, savjest mi je mirna."

MARADIČANI IZ BJELOVARA PRIREDILI MAŠKARE

U utorak 27. veljače dan poklada, mačkara, proslavljen je u obiteljskoj kući Lihvarček Lazara iz Bjelovara. Sastali su se Maradičani i nešto Petrovaradinčana, da se podsjete na nekadašnje vrijeme i stare običaje, kako se slavilo u Maradiku i Petrovaradinu. Maškaralo se tamo na drugačiji način, ali ipak je bilo zadovoljstvo i radost proslaviti i na ovakav način. Uz malu zakusku, piće, pjesmu i ples kao i uz tradicionalne krafne na taj dan. Prije ponoći pred sam rastanak otpjevali smo i pjesmu "Divan je kićeni Srijem". Muzika je prestala, korizma je nastala. Okupljeni su se rastali uz zbogom i doviđenja do idućih poklada, na isti način i na istom mjestu. ***Lazar Lihvarček***

Životna priča od Beške do Širokog Briga

KAKO SU SRIJEMSKA KOLA DOSPJELA U HERCEGOVINU

Hercegovačka bura puše li puše. Široki Brijeg, ulica fra Didaka Buntića, naselje Pecara. Solidna kuća, a ispred kuće, srijemska zaprežna kola, kao nova. Malo dalje od njih, željezni plug. Sve konzervirano, obojano, fino ukrašeno i dotjerano. A ta stara srijemska kola, kada bi mogla pričati, ispričala bi veliku životnu priču.

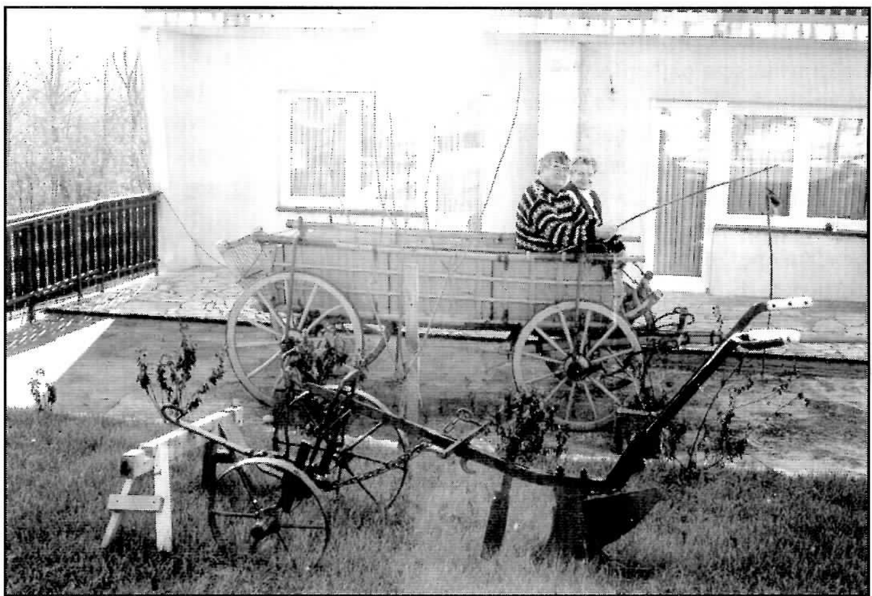
Umjesto kola priču je nam kazivao Jozo Ćavar i njegova supruga Matija. Jozo je rođen 1936. u obližnjem Gornjem Gracu, a Matija pet godina kasnije u Gornjem Crnču. Ratne 1943. otac Marko je brao kukuruz u Srijemu, kako bi prehranio gladna usta. Rat je bio, pa kukuruz nije mogao prevesti u Hercegovinu, te je došao po svoju obitelj i odveo ih u Srijem, u Bešku, zapravo današnji čortanovački atar. U to vrijeme i Srijem i Hercegovina su bili u jednoj državi, zvala se NDH. No, došli su partizani i tzv. oslobođenje, pa su htjeli Hrvate osloboditi od života.

- Pred Božić 1944. partizani iz Čortanovaca su nas otjerali. Na Pavkovića salašu je ostalo pet - šest vagona kukuruza. Sve su nam oduzeli, čak su pucali na jedinu preostalu kokoš. Bilo je ondje osamnaest osoba iz Hercegovine, koje su brale kukuruz. Bili su to: Mara Ćavar, Žarko, Marko i Milica Ćavar, Karlo Čuljak i Mladen Zelenika i još neki. Partizani su nas ispratili do Banstola i ceste ka Irigu. Dobili smo propusnicu pisanu ćirilicom i nitko je od nas nije znao pročitati. Po kiši, pješice smo pošli ka Irigu, kada smo susreli Ciganina koji je čuvao stoku. Pročitao je našu propusnicu i kazao da ne idemo u Irig, jer u propusnici piše kako smo određeni za - strijeljanje. Pokazao je nam put za Rumu i spasio nas, kazuje Jozo Ćavar.

Upravo su Rusi napuštali Rumu i ondje smo ostali do svibnja 1945. Otac Marko je radio sa konjima na kuluku. Sa preostalim Švabama vraćamo se u Bešku, u današnju ulicu Novi Beograd, kod rampe. Ondje sam bio do 1967. Matija i ja smo se vjenčali u Beški 1965. Ubrzo odlazimo u Njemačku gdje smo zaradili mirovinu i vratili se na rodni Široki Brijeg. Onda mi na pamet padoše zaprežna kola moje sestre Danice Čuljak. I rješio sam ih dovesti na Široki Brijeg, te konzervirati kao uspomenu iz djetinjstva, kazuje Jozo.

Tako je 1989. prevezao rastavljena kola iz Beške, sastavio ih, izradio neke dijelove i fino uredio. Dragan Čuljak, Danicin sin dovezao je kombijem kola. Sjetio se njenog konja i kola iz Beške. Upitao je staricu što ima prijaviti, a Danica Čuljak odgovorila kako nema ništa, jer je izbjeglica iz Srijema. Onda je policajac upitao . "Danice, a da vi ne švercate nekog konjića "? Starica je prepoznala beščanskog mangupa koji se često vozio njezinim kolima.

- Kola sam uredio i postavio ispred kuće. Našao sam i stari željezni plug, a namjeravam uraditi i konja. Hoću napraviti i stari bunar sa čekrkom, kakvi su nekada bili u Srijemu. Mnogi

Kola su stara više od četiri desetljeća. Posljednji ih je u Beški vukao konj Šerif. Danicina djeca Ivan, Vlado, Marinko, Pero i Dragan, te kći Ružica su često ljeti vozili ova kola. Tako se šestoro djece školovalo i odlazilo od kuće. Danas Danica Čuljak sa obitelji živi u Velikoj Pisanici kod Bjelovara. Drago joj je što su eto živa i čitava njezina kola. Kada je Danica iz Beške dolazila 1993. u Hrvatsku, na graničnom prijelazu zabilježen je i ovaj dogadjaj.

Mirko Kožul, tada granični policajac u Terezinom Polju kod Virovitice na granici je vidio tužnu staricu, koja ga u odori nije prepoznala.

su htjeli kupiti ova srijemska kola i fratri su se zanimali. No, dopustio sam samo ih fotografirati, jer ona su za mene više od izloška. Za Bešku me ništa ne veže, osim uspomena iz djetinjstva. Djeca su mi u Njemačkoj, ali posluju sa Hercegovinom. Još čuvam starih stvari sa hercegovačkog sela, ali su mi srijemska kola najdraža. Kada sam 1993. iz Njemačke dolazio u Hrvatsku, u hrvatskoj putovnici je mi pisalo prebivalište Beška, općina Inđija. Hrvatski policajac je upitao gdje je ta Beška ? Mirno sam mu odgovorio kako je - Beška u Hrvatskoj, sa smijehom kazuje Jozo Ćavar.

Tekst i snimka Boris ĆAVAR

Zanimljiva povijest

Hrvatski Sokol

(Priredio Vladimir Brindl)

Među požutjelim starim slikama Srijema i Mitrovice, u istrgnutim listovima Hrvatskog sokola - glasnika Hrvatskog sokolskog saveza iz daleke 1928. godine moju su pažnju privukla posebno dva broja - ožujak i travanja te godine.

Listovi gotovo s početka stoljeća koje smo ispratili, otkrivaju značenje i ulogu toga, za Hrvate važnog saveza koji je tih godina brojio 210 društava s 25 tisuća članova, a među njima više od osam tisuća članova u 44 društva pripadalo je selima i gradovima našega Srijema i Slavonije (Ilok, Kobaš, Mitrovica, Petrovaradin, Ruma, Vukovar, Osijek, Dalj, Vinkovci, Orahovica itd.) Postavimo li pitanje u čemu se odražavalo značenje hrvatskog sokolstva, odgovor je: u promicanju prosvjete i kulture, tjelesne kulture, a u većim društvima kulturno prosvjetni odjeli - fanfare, tamburaši, pjevački zbor, kazališnih dobrovoljaca itd.

Slike stare jednako kao listovi istinski su i vjerni svjedoci kulturno prosvjetne povijesti Hrvatskog sokola. Nadahnut govor L. Križa (H. S. ožujak 1928.,br. 3) Domovina i hrvatsko sokolstvo doima nas se još i danas.

Domovina i hrvatsko sokolstvo

Mnogo puta slušamo govore izrečene u slavu i sreću domovine. Sve ljepote, što ih priroda može dati, dočaravaju se u najljepšoj formi. Tu su plodna polja, bistre rijeke, guste šume, bregovi i ubave doline, plavo nebo i beskrajno more. No, ta je zemlja bila ista, ako ne i ljepša, pred hiljadu i hiljadu godina, kad je još pusta i nenapučena bila, a jedini su joj gospodari bili divlje životinje. Ako dakle uzmemo domovinu kao takou onda maramo imati pred očima narod, koji u njoj, živi; a po sreći i zadoljstvu .tog naroda možemo procijeniti onda i sreću svoje domovine. Narod dakle, koji tu na toj zemlji živi, treba da je svijestan te svoje životne zadaće i da udesi svoj životni rad i svoje životne potrebe tako, da će se u njima snaći sretan i zadovoljan, a pouzdan. i siguran; da će tu sreću i zadovoljstvo svog rođenog doma ostaviti i potomcima svojima, koji će uz dobar primjer svojih otaca nastaviti svoj životni tok. Samo tako moći će narod biti sretati, a s njime i ona gruda zemlje, koju će ljubomorno čuvati i obrađivati, a naravska je posijedica toga, da će tu dragu grudu znati svaki posliednji njen sin čuvati i braniti svom silom i snagom svojom. Takav onda narod može da usreći svoju domovinu, koja je onda uistinu i lijepa i mila i draga. Ali takav narod mora da ima svakog svog člana potpuna i na svom mjestu. Treba ljude tjelesno zdrave i jake, muževne i samosvijesne te duhom jake i neslomive.

Tu je dakle zadaću preuzelo hrvatsko sokolstvo, koje tu zadaću ispunjava preko 50 godina postepeno, prelazeći iz grada u grad, iz sela u selo, rušeći sve ograde i zapreke staleških razlika jedinom željom, da sakuplja svijesne i čestite Hrvate u jednu jaku falangu, da onda opet poput apostola šire tu ideju sokolstva sve dalje i dalje.

Zato je iz sokolstva i isključeno svako političko strančarstvo, koje narodnu snagu slabi i razdvaja, jer težimo za slogom i jedinstvom svega što trijezno, pošteno i hrvatski misli i osjeća, pa zato ta misao provejava sve slojeve hrvatskog naroda, gdjegod on živi. Ova je misao udomaćena u gradu i selu, jednako kod bogata kao i kod siromaka, koja potonjeg pridiže, prvog usrećuje.

Hrvatsko sokolstvo imade dakle zadaću učiniti čovjeka tijelesno jakim i otpornim, duševno jakim i svijesnim, a nacionalno vrijednim i čestitim. Odgojiti čovjeka čestita, ozbiljna i trijezna odgojiti čovjeka duševno i tjelesno jaka, to je eto zadaća našeg sokolstva. Kada jednom odgojimo na ovaj način narod svoj, onda ga neće biti teško priučiti na disciplinu, koja mora biti svakome sveta zapoviied. Nije to zapovijed pod moraš, već, je to, zapovijed narodne svijesti i domovine. Kad bude ovako narod odgojen, onda nema straha za Te, domovino draga, jer će. Ti takav narod pripremiti Termopile, na kojima će se naći ne jedan, već hiljade Leonida, da brane čast, slavu i slobodu svoje hrvatske domovine. Zdravo!

L. Križ

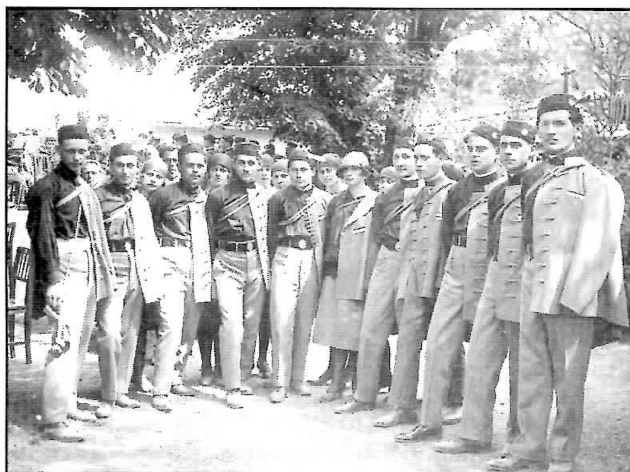

"Mitrovački konjanički sokol", 1928. god

Članovi “Hrvatskog sokola” Mitrovice, 1927. god.

Članice “Hrvatskog sokola” Mitrovice, 1927. god.

Fanfare, Mitrovica 1927. god.

Mitrovački podmladak “Hrvatskog sokola”

“Konjanički sokol”, Šokci iz Palanke

Mitrovica - ženski “Sokol” - slet

IZ STARIH VREMENA

USKRS U KUKUJEVCIMA

U našoj tradiciji je da Veliki tjedan započinje "Cvjetnom nedjeljom" ili "Cvitnicom": tada bi mladi nabrali ljubičica, visibaba, i drugog cvijeća, te bi se na bunaru umivali u tom cvijeću. Vjerovalo se da će tako sačuvati mladost, ljepotu tena i miris tijela. Na Misu se na posvećenje nosile grančice drinka, cicamace, zumbula i drugog cvijeća. Po posvećenju, grančice bi se zatakle iza svetih slika i tako ostale dosta dugo, nekada i do slijedeće cvjetnice. Ponedjeljak, utorak, srijeda iza cvjetnice protekli bi radno. Ratari bi pripremali zemlju za sijanje ili bi posijali ako bi zemlja bila već ranije pripremljena.

Vinogradari i voćari bi orezivali vinograde i voćnjake ili bi obavljali neke druge poslove koji bi tada bili aktualni. Na Veliki četvrtak, ratari bi rano ujutro izašli sa svojim zapregama na njive i radili, ali samo do deset sati, jer bi se tada vezala crkvena zvona i ne bi zvonila do subote u osamnaest sati. To je dakle bio početak muke i smrti Isusove. Misa je počinjala u 6 sati popodne. Svećenik nije prao noge ljudima, (bar je kod nas tako bilo, mislim da je to običaj novijeg datuma). Ja bih ovdje naveo neki drugi običaj, a to je da su tada školska djeca nosila u crkvu šarene šibe (išarane) od dudovog pruća, koje bi udarali o pod, pa sve tako dok se ne bi slomile do prstiju. To je bilo pod kraj mise, a slomljene dijelove šibe bi kupili, nosili svojim kućama da bi ih majke zabadale u vrtu u lijehe zasađene bijelim lukom, vjerujući da će tako biti sačuvane od lukovog crva.

Šibe bi u većini slučajeva išarali pastiri jer bi oni imali najviše vremena, čuvajući svoja stada i tako sa velikim strpljenjem bi ih pretvarali u prava mala remek djela, te bi ih darivali svojoj mlađoj braći, a bogme i djevojkama, a one bi ih stavljale u svoje prozore ili ormare. Šibe su se nosile tri dana u crkvu na Veliki četvrtak, Veliki petak i Veliku subotu.

Na Veliki četvrtak svećenik bi, ili neki od tutora odredili stražu koja će čuvati Isusov grob. Obično su to bili lovci, te po dvojica sa svojim puškama u stavu mirno, pa tako na smjenu, dva po

dva sve do Velike subote u 18 sati, kada se dizala baga. Toga sata, to bi značilo uskrsnuće i početak velikog slavlja.

Tada bi straža ostala dok bi se dizala Baga, a u porti bi se iz svih pušaka ispalilo po nekoliko plotuna u znak uskrsnuća. Isto tako bi bogari (stražari) na Veliku subotu u porti ložili vatru, a puk bi po završetku Svete mise tu žar nosio svojim kućama, kako bi unio mir i sreću u svoju obitelj, a koja bi značila svjetlost u obitelji kroz godinu.

Da se malo vratim na Veliki petak: to je bio zaista tužan dan. Toga dana bi se postilo i gotovo se ništa ne bi jelo. Do uvečer, kada bi nam naše bake i majke pripremile večeru, obično paradajz juhu, bez masnoće, tašci ili rezanci s orasima ili makom. Muka Isusova se pjevala na Cvjetnu nedjelju, kao i na Veliki petak. U crkvi smo imali velike orgulje koje bi najavile muku, a potom bi cure u koru , kakvu je već koja imala ulogu, imitirale određena lica, a i puk. Ovim bi se činom završila Velika nedjelja. Zaboravio sam još samo napomenuti ovo: bogari tih dana (stražari Isusovog groba) dok su jedni čuvali Isusa, ostali bi išli po selu i tako kupili milodar, a narod bi davao jaja, kobasice, slanine, vina pa i novaca, već prema mogućnostima. Milodar su čuvari trošili, odnosno jeli i pili zajednički, dok su bili okupljeni oko crkve, a poslije toga bi nešto podijelili, a nešto prodali i taj bi novac opet podijelili.

Sutradan poslije Velike subote osvanuo je dan Isusovog slavnog i svetog uskrsnuća. Održavala se rana jutarnja Misa na koju bi išle cure, mlade snaše pa i žene, noseći svetenje na blagoslov, tj. posvetu koja će se blagovati u svojim obiteljima. Uskrs se kod nas blagovao tri dana. Svetenjske korpe ili cegeri bili su ukrasno ispleteni od bijelog vrbovog šiblja, a sadržaj u njima bio je po običaju sličan jedan drugom. Obično je to bio uskršnji kruh ukrašen pletenicom, ružama, klasjem pšenice i drugim, već od mašte i znanje kako je tko znao.

U košari se nalazilo jaja, kobasica, kuhanih svinjskih jezika, možda ponegdje i šunka, hren, sol, bijeli luk, kolači... Košara se pokrivala ukrašenim vezenim peškirom. Ovo bi bilo takmičarski čiji će peškir biti bolje i ljepše izvezen. Korpu bi obično nosile dvije osobe. Velika Sveta misa bila bi u deset sati. I dok je svećenik govorio, podizanjem kruha i vina stražari (bogari) bi taj čin popratili plotunima u porti.

U Kukujevcima su se održavale tri mise: jutarnja rana misa, velika misa u 10 ili 10,30 sati, i večernja misa koja se održavala po određenom vremenu i to je bilo svake nedjelje i većim blagdanima.

Slušajući temu četvrtkom koju vodi cijenjeni Ante Bekić, a tema je bila Veliki četvrtak i razni običaji o Uskrsu, sjetio sam se običaja u mojim Kukujevcima . Mogu vam reći da sam sa sjetom slušao i gotovo su mi suze navrle na oči, kada se sjetim tko sada živi tamo, i uopće u Srijemu i Bačkoj.

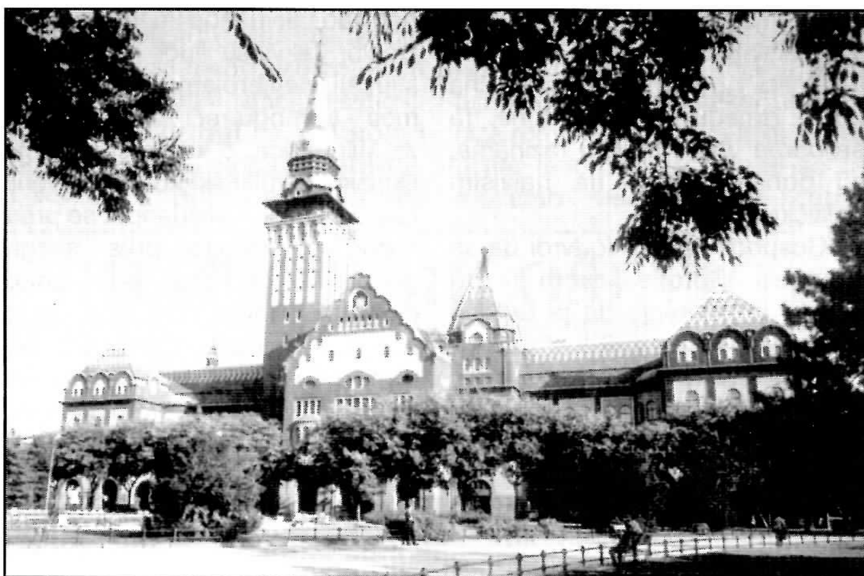
Iskrene čestitke i svaki blagoslov nadolazećeg nam velikog blagdana Uskrsa.

Sa štovanjem Vaš JOSIP ŠORGIĆ

POSJET SUBOTICI NAKON 11 GODINA

POVRATAK

Sjedim u autobusu i jako sam umorna. Proteklu noć od uzbuđenja nisam mogla zaspati, ali srce tijelu ne dopušta da zaspi. Želim zapamtiti svaki trenutak, jer ovo sam čekala punih jedanaest godina - napokon sam se vratila u moju Suboticu! Čim sam ugledala natpis Subotica koji označava ulaz u grad, suze su mi potekle same od sebe. Znam da onaj tko nije tako nešto doživio ne može shvatiti koliko su jaki ti osjećaji i zašto se te suze ne daju zaustaviti. Tolike sam godine čekala ovaj dan i sada mi je teško shvatiti da sam zaista tu, ali moram priznati, malo me strah što ako se grad promijenio, ako su se ljudi promijenili, što ako se sve ove godine nade i želje za povratkom pretvore u veliko razočarenje, jer više ništa nije isto.

Ne znam, ali jedva čekam da vidim... Bojala sam se bez razloga jer vrijeme kao da je stalo proteklih godina, imala sam dojam da me nije bilo tek mjesec - dva, a ne čak 11 godina. Najsretnija je bila moja majka (tatina mama), jer nije mogla dočekati da joj se unuka vrati nakon tolikih godina. Bila sam dijete zadnji put kad sam bila tamo. Bilo je to 1990. godine, tada sam imala 11 godina i najveći su mi problemi bili koliko ćemo se dugo igrati i kada ćemo se sutradan ponovo naći. Sve sam svoje praznike provodila u Subotici, iako sam u Zagrebu rođena, Suboticu smatram svojim gradom. Tamo sam zapravo provela svoje djetinjstvo i tamo mi je bilo najljepše. Te sam 1990. godine u Subotici ostavila svoju rodbinu, najbolje prijatelje. Zapravo, pola moga života ostalo je tamo čekati kada ću se vratiti. Iste je te godine, baš kada sam zadnji puta bila, umro moj dida koga sam beskrajno voljela i bilo me je svih ovih godina jako žao što mu ni na grob ne mogu otići. Ni njemu, a ni drugom didi i baki koji su umrli 1994. i 1996. godine. Sada ću to napokon moći.

Bila sam presretna vidjevši koliko su moji prijatelji iskreno sretni što sam se vratila i što se ponovno vidimo. Bilo je kao da smo opet djeca, iako smo svi već odrasli ljudi, a neki su od njih već oženjeni i imaju svoju djecu. Najviše me oduševilo to što nije bilo one čudne tišine kad si ljudi nemaju što reći jer su se previše udaljili. Mi nismo mogli prestati pričati o svemu što se u međuvremenu dogodilo. Zaista, kao da nije bila riječ o godinama koje su prošle, već o mjesecima.

Svog sam uju vidjela prvi put nakon 11 godina i oboje smo zbog toga bili sretni, ali priznao je da mu je tako čudno gledati sada pred sobom odraslu djevojku, a pamti me kao živahnu djevojčicu koja se najviše voljela ljuljati na ljuljašci ispred kuće i voziti se s njim na traktoru. No, vrijeme prolazi i sve se mijenja. Ali, jedno se zaista nije promijenilo - Subotica je i dalje prekrasan grad u kojem žive izuzetno ljubazni i susretljivi ljudi koji žele samo što prije ostaviti sve godine rata iza sebe i živjeti normalan život, dostojna čovjeka. Ljudi doista žive teško, jedva krpaju kraj s krajem, ali ipak ne gube optimizam. Moram priznati da me malo iznenadila njihova oduševljenost činjenicom da sam došla iz Zagreba, pa mi se znalo dogoditi da se zadržim u nekom dućanu i pola sata, jer su se prodavači okupili oko mene da im pričam kako je u Zagrebu. Zahvaljujući mojim prijateljima i posebno mom bratiću, dobro sam upoznala i noćni život Subotice. Moram priznati dan i malo ne zaostaje za Zagrebom. Zapravo, i ne pamtim kad sam se u Zagrebu provela tako dobro kao tih dva tjedna u Subotici. Nitko mi ni u kojem trenutku, nije dopustio da se osjećam kao autsajder ili da primjetim da me nije bilo toliko godina. Grad se dosta proširio, puno je toga izgrađeno, ali to sve ipak nije omelo da se prisjetim točno puta od majkine kuće do centra grada. Sve sam ove godine takva sjećanja čuvala u glavi i u srcu i sad je napokon sve moglo van. Kad bi barem moglo potrajati što duže...

Opet sjedim u autobusu i plačem, ali ovaj put zato što odlazim. Znala sam da će mi biti teško, ali nisam znala da će biti baš ovako. Bijesna sam na politiku zbog koje moram danas otići, jer mi istječe viza, ali nadam se da će se i to nekako srediti, pa da moj ostanak neće morati ovisiti o nekom drugom. Bili su ovo najljepši dani u mom životu, oni koje sam tako dugo čekala, a neću ih nikada zaboraviti. Svima sam tamo morala obećati da ću se što prije vratiti i ne želim ih iznevjeriti. Nadam se da ću se uskoro opet vratiti u moju najdražu Suboticu.

Tajana Ivković, stident prava iz Zagreba

SOTONIZAM I POLITIKA:

O MILOŠEVIĆEVIM ODLUKAMA ODLUČIVALA VRAČARA?!

Hrvatska je javnost zgrožena otkrićem da je iz groba na križevačkom groblju ukradeno tijelo mrtvog ženskog novorođenčeta, za kojim policija još uvijek traga. Ovaj bizaran događaj, mnogi povezuju s djelovanje okultnih skupina, koji su tijelo djeteta ukrali da bi mogli upražnjavati sotonističke rituale.

U knjizi "Satana" veliki poznavatelj sotonizma, masonerije i svega okultnog i onostranog, slikar i nakladnik Miro Glavurtić opisao je ritual u kome se mrtva glava (sotonisti kažu, najbolje dječija) koristi da bi se saznavali odgovori na razna pitanja.

"Kršćanstvo kao i sve druge religije pretpostavljaju da postoji i zla sila. S obzirom da postoji Sotona, općenito se smatra da on inspirira i svoju crkvu, ustrojenu prema određenoj hijerarhiji. "- kaže Glavurtić - "Također, vrlo je često mišljenje da je i masonerija u nekim svojim stupnjevima sotonska. Literatura o tome je vrlo obimna.

Sotonizam ima različiti instrumentarij - od proricanja, a jedan od kojih je i instrumentarij glave mrtvog čovjeka." Naš sugovornik objašnjava kako u svakoj masonskoj loži kod inicijacije postoji skelet, izvađen iz groba, a ako je to ono što o tim ritualima znamo, ono što ne znamo zasigurno je mnogo mračnije."

Kada je riječ o sotonizmu kod nas, o otkopavanju leševa, gospodin Glavurtić drži da je takvih slučajeva mnogo više. Oni se često mogu objasniti ludilom, posebnim duševnim stanjima - mjesečarstvom... "Ali što je mjesečarstvo?" - pita se on - " Bečki pisac Hermann Boch smatra da je mjesečarstvo mnogo šira pojava. On smatra da čitavo čovječanstvo polako tone u mjesečarstvo, koje obuhvaća široke slojeve mladih ljudi. Mi još ništa definitivno ne možemo reći ni zaključiti, jer ne znamo u kojoj mjeri Sotona djeluje preko zdravih, a u kojoj (možda još većoj?) mjeri može djelovati preko bolesnih ljudi i preko mjesečara."

Dosta se pisalo i o povezanosti sotonizma i politike. Povjesničar Vjekoslav Klaić smatrao je da se i u politici i u povijesti vodi stalna borba između Boga i Sotone. Ta se borba vodi na svim razinama, ali ponajviše baš na najvišim političkim razinama.

Gospodin Glavurtić tvrdi da se štovatelji Sotone ovom kultu okreću iz uvjerenja da je Sotona božanstvo kome treba služiti, da bi se uspjelo u životu: "Oni vjeruju u zagrobni život, raduju se što će to biti pod svjetlošću Lucifera u vječnosti. Svi oni su manje više svjesni da osim koristi koju mogu imati u javnom životu i karijeri, također mogu imati i sva prokletstva i oni ih i očekuju. Imamo svjedočanstva velikih slavnih pjesnika - (Jejts je bio sotonist, a Karduchi je bio mason 33 stupnja)- iz njihovih se pjesama vidi da oni prokletstvo očekuju - žele da se čini zlo i da zlo dođe."- kaže naš sugovornik, a na upit koji su političari posezali za "uslugama" ovakve vrste, navodi primjer Mirjane Marković, supruge Slobodana Miloševića: "Miloševićeva žena je stalno konzultirala jednu beogradsku vračaru, koja je imala vrlo značajnu klijentelu. Ta se vračara hvalila da joj Mirjana Marković dolazi vrlo često, gotovo svakodnevno i da nema ni jedne odluke koja je donesena, a da se ona prethodno nije konzultirala s njom. To svjedočanstvo znamo odavno, to u Beogradu svi znaju. Pokušao sam racionalizirati relaciju te opskurne vračare i Slobodana Miloševića i došao do toga da je to bilo otprilike ono što su svojedobno rekli o Hitleru: i Hitler je bio medij takve vrste - slabić koji je u jednom trenutku dobivao takvu moć i energiju da je zračio. Takvi su ljudi prije svega stjecali nevjerojatnu govorničku moć - to mogu reći za Hitlera, ali i za Miloševića, o kome su njegovi školski i fakultetski kolege govorili kao o slabiću. Odjedanput se pred narodom izdigao prije svega govorništvom, jer je znao artikulirati njihove tajne želje. On je postajao istinski vožd. Što se događa u takvim slučajevima da jedan slabić, odjednom nadahnut, postaje nadčovjek, čak i pojam nadčovjeka o kojem je govorio i Niche? Hitler čak spominje da je susretao tog Nadčovjeka, kao što i ljudi oko Jejtsa govore da su susretali to biće. To je bila neka dijabolička materijalizacija koju su vidjeli. Dakle, jedan slabić, jedan mjesečar u takvim trenucima (to jeste misterij) govori o nadčovjeku."

Naš sugovornik se pita -tko u stvari upravlja svijetom ? "Možemo li zaključiti da je jedna vračara bitnija u odlukama koje se tiču sudbine naroda, nego vidljivi eksponent jedne politike? Da li je Milošević tu sekundaran, a vračara primarna? Pogledajte , Carterova sestra uživa glas "velike vještice", George Bush, otac i djed

pripadnici su sotonističke sekte - i što možete misli o njima? Vode li oni državu ili njihovi sotonistički hijerarsi, a oni su samo eksponenti?" Na pitanje - tko vodi Hrvatsku? - Glavurtić odgovara - " Ja znam tko ne vodi. Znam da je nikad nije vodio ni Tuđman i da je nikad neće voditi ni Mesić. A ne znam tko je vodi. U stvari, mi znamo da je predsjednika koji je mrtav lako proglasiti tiraninom, međutim, svi će oni na kraju završiti na isti način - svi će biti ogoljeni, s vremenom će se pokazati da su bili obične kreature. S vremenom će biti sve manje pravih ličnosti u politici, sve će više biti karikatura i medijuma - neke druge politike, ,a da se i ne govori o medijima nekih okultnih sila. "

Naša politička scena, prema Glavurtiću, puna je mjesečara. Oni prije svega nemaju ni političku, a ni opću kulturu: "Neki mi djeluju baš kao pravi mediji, što znači da će oni u takvom stanju lišenosti ljudskog, u potrazi za karijerom i uspjehom - oni će proglasiti heroje kukavicama, isporučiti ih stranom sudu... To je vjerojatno inverzija koju svaka kukavica koja nije učestvovala ni u čemu herojskom hoće napraviti. Ja naravno znam da se zločini moraju kazniti, ali da se to radi kada dođe neka sumnjiva žena, koju u Beogradu neće ni da prime i da diktira čitavom narodu, i to narodu koji je spreman preko svoje inteligencije, preko svojih novinara sudjelovati u hajci, tako da vjerojatno mnogo nevinih heroja strepi što će biti. Novine su pune vijesti o samoubojstvima heroja i toga će bojim se biti sve više. To je bolesno stanje koje pogoduje sotonistima."

Jedno od pitanja koje se u nekim krugovima sve više potencira je što se događalo u Daytonu, odnosno, da li je točno da je na neke aktere tih događaja djelovalo i "onostrano". Naš sugovornik ističe da poslije svega što znamo o sotonizmu, o povijesti i najnovijoj povijesti koja je puna tajanstvenih stvari, nakon čitavog niza romana i literature koja govori o tim fenomenima, uopće se ne možemo više ničemu čuditi: "Doista ne znam što se pokojnom Predsjedniku događalo u američkoj bolnici u čijem se muzeju, kako pišu američke novine, čuva penis Johna Dillingera, kao neka relikvija?! U toj bolnici se jedan Kadijević kao đak američke vojske doučavao. Dosta sam pisao o Daytonu, na osnovu podataka koje sam imao, mislim da su neki od pregovarača u tom gradu bili izloženi nekim ,u najmanju ruku neobičnim prosedeima. Mislim da to Nikola Koljević nije mogao izdržati. On je već tamo imao krize. Neki američki autori govore o fenomenu upotrebe nasilja u prosvećenju. Tako da je njima praktično genocid - Hiroshima, Drezden, Vukovar, Sarajevo, Srebrenica, Ruanda - nužan, jer se oni ne mogu emancipirati bez toga. Demokracija bez toga ne bi, kako neki s pravom kažu, ne bi bila demonkracija. Drago mi je što je tu sintagmu upotrijebio i kardinal Vinko Puljić."

Vesna Kljajić

UHAPŠEN MILOŠEVIĆ

Beograd - Haag - Slobodan Milošević uhićen je u nedjeljno rano jutro, da ironija sudbine bude veća - 1. travnja. Nakon što je prepraćen u okružni zatvor, nakon čega mu je od strane istražnog suca izrečena mjera pritvora od 30 dana. Ovako bi izgledao običan novinarski tekst, ali mi o balkanskom krvniku ne možemo pisati bez ogorčenja.

Ipak, postoji nekoliko stvari koje čovjek ne može zaobići: Miloševića je uhitio NJEGOV narod, a nije ga štitila VOJSKA - kako je očekivao. Nakon pretraživanja vile u kojoj je živio, pronađeni su planovi o vojnom udaru - premda nije jasno s kime je Milošević mislio izvesti takav udar, kada ga vojska, - kako smo već rekli - nije podržala.

Milošević je noć prije uhićenja izjavljivao kako "sedi s drugovima i pije kafu". Potom je - kad je skužio da je Vrag odnio šalu, dramatično izjavio kako se "živ neće predati", već će "ubiti suprugu, kći pa sebe", ali očito da je od te plemenite namjere odustao.

Uhićenje Miloševića pozdravio je svijet (Rusija je ostala suzdržana, ali samo suzdržana), dok je Srbiji prijateljska Grčka diplomatski oprala ruke i izjavila kako je to "unutrašnje pitanje SRJ".

Haaški sud je uhićenje ocijenio kao pozitivan korak, koji je u "duhu konstruktivnih razgovora vođenih tijekom nedavne posjete ministara pravosuđa Srbije i SRJ", pa stoga "predsjednik Haaškog suda i glavna tužiteljica zahtijevaju od jugoslavenskih vlasti da Slobodanu Miloševiću uruče nalog za uhićenje koji je ponovno izdan 23. siječnja 2001. godine na osnovu optužnice od 24. svibnja 1999. godine. Konkretno, predsjednik i tužiteljica su ovlastili tajnika Suda da putuje u Beograd što je moguće prije, kako bi podsjetio vlasti Srbije i SRJ na praktične modalitete njihovih obveza u skladu sa, (među ostalim), pravilima 56 i 57 Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ-a. Uz to, tajnik će zatražiti primjerak optužnice koju su protiv Slobodana Miloševića podigli nacionalni organi.

Vesna Kljajić

U posjeti kod obitelji Benčić u Malom Pogancu kod Koprivnice

MI HRVATI IZ VOJOVODINE PRVE SMO ŽRTVE ETNIČKOG ČIŠĆENJA, A O NAMA U JAVNOSTI NITKO NE GOVORI!

Odlučili smo napraviti seriju reportaža o našim ljudima koji žive diljem Hrvatske. Naši prvi domaćini su obitelj Benčić - Blaženka i Ilija. Uputili smo se u selo Mali Poganac, u blizini Koprivnice, i nakon što smo razgledali imanje, porazgovarali s našim domaćinima. Glavnu je riječ vodila glava kuće, gospodin Ilija, dok se gospođa Blaženka uključivala tek s ponekim komentarom. Njoj, kako je rekla, najviše smeta što su u selu trošne kuće, što na njima ima puno posla, što nema kvalitete življenja onakve kakve je naučila imati u Rumi. Kaže, stekli su prijatelje, druže se s ljudima, ali to ipak nije to, pa je često deprimirana kada se sjeti svega onoga što je ostavila u starom kraju. Gospodin Ilija priča:

-Živjeli smo u Rumi u ulici Matije Gupca. Na broju 1 imao sam mehaničarsku radnju koju sam održavao 32 godine. Za te 32 godine nisam odbio ni jednu mušteriju, sve dok nisu počele igre s nacionalizmom. Radio sam mnogo, što će potvrditi svi ljudi koji me poznaju. Supruga je godišnje tovila preko 500 svinja, a sad izračunajte koliko je iz naših obora tovljenika izašlo za 32 godine! Godine 1972. inicirao sam prikupljanje sredstava za asfaltiranje puta u našoj ulici. Uz pomoć mnogih ljudi, a posebno nam je pomogao inženjer Đurđević. Na kraju smo taj put završili i mislim da je naša akcija potakla izglasavanje samodoprinosa za asfaltiranje drugih cesta u Rumi.

Ilija i Blaženka Benčić, 1978 god.

***Kako je kod vas u Rumi počeo nacionalizam?**

- To ću Vam najbolje objasniti kada dođe vrijeme svinjokolja, Božića i krsnih slava... Za pravoslavnog Svetog Nikolu imao sam po deset poziva, pa sam u šali rekao najbolje da jedan dan idem kod jednog domaćina, drugi dan kod drugog i tako redom. Kad bi se kod nas tovarile svinje, skupilo bi se puno dvorište ljudi, da pomognu... nema vjerskog blagdana na koji jedni drugima nismo dolazili, kad je jedan susjed Srbin otišao u zatvor, mi smo svi organizirali obradu njegove zemlje. Kad jednom nije došao berač kukuruza, za tili čas sam sazvao poznanike na berbu. A kad je sve počelo, došli su neki iz Pećinaca i rekli: "Ilija, jesi li ti Hrvat? " - kažem da jesam i pitam zbog čega - kažu, "čuli smo da hoćeš seliti. Ako to napraviš, mi ćemo leći pred kamion!"

Poslije gledam televiziju i vidim miting na Ušću u

Blaženka kao mladenka, 1958 god.

Ilija je bio i predsjednk HKPD "Matija Bubec" u Rumi, sjedi četvrti sljeva

amaterska društva, sazidali smo još jedan Hrvatski dom... I tu su pomogli i Srbi, jer su i oni dolazili u taj dom! Nikada nije bilo svađe i još uvijek se pitam što se dogodilo!

***Kako je došlo do toga da se doselite baš u Mali Poganac?**

- Taj je čovjek u nekoliko navrata dolazio kod mene, a ja nisam želio ići iz grada u ovo selo. Premda je ovdje zemlja nevjerojatno rodna i plodna, i agronomija prenijeta iz Srijema daje sigurne rezultate. Međutim, najveći je problem što se ovdje u ovom kraju ne može prodati. Ja sam tamo ulicu asfaltir'o, a ovdje u dvoru gazim blato! U kuću mi se uselio jedan iz Petrinje. Upao mi je u kuću, on i njegovi su zauzeli cijelu kuću, a žena je bila u prizemlju.

***Kako je on prihvatio kad je došao ovaj Srbin iz Poganca i rekao da ste s njime zamijenili kuću?**

- Svađali su se na krv i nož!

***Vidim da ste iz Rume doselili i svoga psa?**

- Jeste, našeg Džekija. Njegova je vrijednost je k'o da smo doselili dva bika! Prvo, on je umiljato pseto, a drugo, on je tu toliko štakora polovio i postao je miljenik cijelog sela. Zna svaku kuću.

***Je li bilo problema za vrijeme seobe?**

Beogradu. Gledam, neki viče "Slavonija je srpska"?! Što ovaj govorim, mislim se, a onda odmahnem rukom i kažem - valjda se napio! Ali kada je Šešelj u Skupštini javno rekao "Hrvati moraju van" - počele su nevolje. Nekima su u dvorište bacali bombe, ispred moje kuće su pucali, pa sam svako jutro skupljao čahure. Krenule su priče o tome da sam vozio Tuđmana, da mi je sin u Zengama... Unatoč svemu, vjerovao sam da neću otići. Mogu uprijeti prst na jednoga - neću mu reći ime, koji nas je tjerao i čuda stvarao. Ostali su se bojali, a onda je preko noći buknulo. Kći mi ima kuću u Osijeku, sin je završio fakultet i kad je rat počeo, otišao u Hrvatsku. Potom mi je izgorjela majstorska radionica. Pričalo se da su "deca podmetnula požar" Otprilike znam tko je zapalio. Dolazila je milicija i istražni sudac koji je rekao "Čika Ilija, moj otac popravlja traktor kod vas, nemojte misliti da je to neka sabotaža..." Navaljivanja da mijenjam kuću bila su sve češća. Sve se češće sjetim svog oca kojega su zatvorili u vrijeme otkupa, jer nije imao žita koliko su tražili. Tako se i sada dogodilo. To je bila "seča knezova"! Ljudi moji, pa mi smo tamo živjeli stoljećima, mi smo imali svoju kulturu, svoj Hrvatski dom, mi Hrvati smo imali tamburaški zbor, imali

Blaženka Benčić kao i sve "Brežanke" izrađivala nošnje za folklornu sekciju Hrvatskog kulturno prosvetnog društva "Matija Gubec" u Rumi

U 30 godina uhranili smo oko 15.000 svinja !!!!

Majstor Ilija je popravljao traktore bukvalno cijelom Srijemu

-Imao sam problema u Srijemskoj Mitrovici: držao me carinik od ujutro do poslije podne - htio je da skinemo traktor sa kamiona "da vidi jesu li gume napuhane"! Kad je došla smjena, dobili smo papire a da nas nitko nije ni pogledao. Moja je selidba bila jako teška. Dolazilo mi je da otvorim vrata i iskočim iz kamiona: kuda ja idem? I zašto? Ja sam zreo čovjek, a ne avanturist! Pa ja nisam tamo nikoga ni uštinuo, a ne da sam nekome nešto nažao učinio! Nisam se ni sa kim ni posvađao! Crni dani su nastali kad sam došao: nikog ne poznaješ, odem u Koprivnicu srediti papire i dođem kući i plačem. Pita žena zašto plačem? Kažem, kako neću plakati, pa nitko mi Dobar dan ne kaže! To su najveći problemi starijih ljudi! Ja sam društven čovjek, navikao na ljude i druženje. Sad je druga priča, upoznao sam ljude i sve je krenulo normalnim tokom. I onda tako, malo s tim zanatom, sin je u Zagrebu otvorio tiskaru. Prošla je godina bila jako dobra - nikada nismo tako dobro uspjeli prodati svinje, kao te godine -i naplatiti ih. Daj Bože da se ponovi još koji put.

***Sad vidim, imate i ovce?**

- Ovce imamo stalno. Tu je trava proizvod broj 1. Trava je vrijedan proizvod - traži malo ulaganja, a donosi dosta prihoda. Ove godine smo prodali vagon sijena, a ovce držimo zato što je ovca mila životinja, koju je milo gledati. A osim toga, ona daje dosta gnojiva, a prodaju se i janjad.

***Da li biste se vratili nazad?**

- Nazad se ne bih vratio. Mada je bolno. Što dalje idem, ne znam je li bolje ili gore - kad se sjetim onog života, onih prijatelja... Tamo sam bio čovjek od ugleda - bio sam sudski porotnik, kod mene u radnji skupljalo uvijek puno ljudi. Da me nisu istjerali iz kuće... da se nije onaj nasilno uselio u kuću i zauzeo je... Taj je prijetio, galamio, a kad sam pošao u Hrvatsku, pretresali su nas na granici, jer su tražili novce. Sad živimo ovdje - nastojimo živjeti isto kao što smo živjeli tamo - kuha se dva puta dnevno, jedemo ista jela... Međutim meni fali naša čitaonica, ona sastajanja, igranke i slavlja...Imali smo svoje tamburaše, i to mi zaista fali.

***Koliko imate godina?**

- Imam 69 godina, ali osjećam da još mogu raditi i stvarati. Kažem gojio bih bikove, ali moji neće ni da čuju. Lani sam pokosio 33 jutra livada, to je ogromna površina. Želio bih reći i par riječi o ovom mom selu i ljudima u njemu: ja sam došao u čisto srpsko selo, tu je nas četiri kuće doselilo. Ni jedan incident nismo napravili, niti smo se posvađali s bilo kime. Mislim da sam ovdje dobro primljen, griješio bih dušu kad bih rekao drugačije. Odlazim u dvije-tri kuće, a sa svima imam odnos poštovanja. Nemam nikakvih pretenzija na ničije imanje i zato sam u korektnim odnosima sa svima. Jer, pazite, oni što su za tu "obavezu" 1948. maltretirali mog oca, svi su doživjeli zlo u životu. Božja kazna je spora ali stiže bez izuzetka. I sinu sam isto kazao, pazi na svaku riječ i na svakog čovjeka. Svaki je čovjek

vrijedan, ali pazi koga biraš za prijatelja, jer se kaže - Pokaži mi prijatelje, pa ću ti reći tko si.

***Na Vašem imanju sam vidjela 88 borova?! Taj čovjek s kojim ste mijenjali kuću bio je, izgleda veliki štovatelj druga Tita?**

- Kod nas u Rumi u parkovima sadile su se ruže za Tita, a ovdje je deda Pera, neka mu je laka zemlja, kad je Tito umro posadio 88 borova. Znate li što me ovdje najviše drži? Ova lijepa priroda! Ovdje je svaka kuća kao vikendica - brežuljci, šuma... Kad čovjek ujutro ustane, ne može se nagledati ljepote! To je ono što me umiruje, ali u Rumi... U Rumi sam ostavio djedove, pradjedove...ostavio kuću, prijatelje, sve...

*** Kad već spominjemo mrtve - jeste li išli na groblje u Rumi?**

- Ne. Odemo ovdje na groblje ako netko umre, a čujemo da su neki od ljudi sa kojima smo mijenjali kuće bili na groblju, obići grobove svojih mrtvih. Volio bih obići groblje u Rumi, a volio bih obići i neke prijatelje ... Mora bih nabrajati do ujutro da bih nabrojio sve njih. Kad mi je gorjela radnja, ispalo je da je 300 ljudi stajalo po strani i gledalo, a gasila su je dva Hrvata i tri Srbina - jedan susjed i njegova dva sina... Što se tiče groblja, na groblje je trebalo odmah ići. Ja neću ići, jer sam jako uvrijeđen. Sada je taj što me tjerao i otjerao tobože pitao zašto sam otišao.

***Što biste rekli na kraju?**

- Mi Vojvođani koji smo došli ovamo, uopće se ne bavimo politikom, ali se politika bavi nama.- Mi nigdje nemamo nikakvog predstavnika. Imamo Tomčića koji je visoko došao, a koliko on o nama zna, a koliko o nama ne zna... Nema nas na radiju, u novinama, ništa se o nama ne govori! O Bosancima, Hercegovcima, Istranima se govori, ali o Vojvođanima ne. To su radni ljudi koji rade i žive, a zbog čega smo se ovdje našli, nije naša krivnja. Svaki je izgubio 80 posto onoga što je imao tamo. O tome bi naša vlast trebala povesti računa. I o tome da je Milošević prvo etničko čišćenje napravio s Hrvatima iz Vojvodine. Čiji smo mi? Oni nas potjerali, ovdje nas nisu posve primili! Ovo je naša država, druge nemamo! Čiji smo mi? Ne daj Bože da nam skinu mirovine, kao što se desilo s Bosancima! Sa takvom mirovinom ovdje nećemo imati ni za kruh!

Ilija i Blaženka Benčić sa našom novinarkom Vesnom Kljajić u novom domu u Malom Pogancu

Vesna Kljajić

Sretan Uskrs

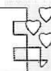
svim čitateljima žele

Udruga protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata

i redakcija Zova Srijema

AUTOR: JOE	HODOČASNIČKO MJESTO	ORMAR DUŽ ZIDA	LJUDI IZ DREVNOG ELAMA	PRIMORSKI GRM	PJEVAČ GRUPE "PARNI VALJAK"	SLIJED, RED	NASTAVNO POMAGALO	FILMSKA TV-TRAKAVICA	KUTINA	BORAC U RVANJU (HRVAČ)	ALATKA ŽETELACA		SITNA UKRASNA ROBA	MOMČAD, TIM
ČESTITKA POVODOM ISUSOVA USKRSNUĆA												GERMANIJ / GODINA KRIZE		
DAN UOČI ISUSOVA RASPEĆA														
TRAKA NA VOJNIČKIM HLAČAMA ILI NARUKAVLJU									POZIVI UPUĆENI JAVNOSTI / NAPETOST					
DOLINA PODNO PLANICE						PRESUDA RULJE / DUBOKA KUHINJSKA POSUDA					BOLEST GOVEDA, SLINAVKA / ŠARENA PAPIGA			
RASTAVNI VEZNIK				BILJKA IZ PORODICE LJILJANA / ŠUMSKA KREDA						BUBULJICA / VISOKOKALORIČNI UGLJEN				
"ŠKOLA"		JEDVA ČUJNO / SMISLEN ZAKLJUČAK					SPRAVA, NAPRAVA / OSIJEK ILI LONDON							POTLAČEN ŽIVALJ POD TURCIMA
TRI ISTE KARTE U POKERU								DIVLJI MAGARAC / DIO MOLEKULE						
EMILIO ESTEVEZ			BILJKA ŠĆIR / ČISTINA NA RUBU ŠUME								PRAVO VRIJEME (HORA) / KISELOST (LAT.)			
	ZORAN PRIMORAC / PEHAR ZA MISNO VINO			ZAČINSKA KISELINA, SIRĆE / ON, ONA, ...					KEM. ELEMENT (Ra) / PRAVAC PROMETNICE					
ŠTETNA BILJKA U USJEVU						NOVČANI IZNOS ZA PRIPOMOĆ / ŽENA IZ AUSTRALIJE								
NOVINSKI OGLAS							LEŠINA, STRVINA / SNOP RAZNOBOJNIH ZRAKA							TEK ISKLIJALA BILJČICA
LUKSEMBURG		EKSPERIMENT / GRČKO SLOVO						VERDIJEVA OPERA / PREDAK (LAT.)					KALIJ / UTVARA, SBALAST	
GRČKI I RIMSKI BOG VJETROVA				PASTI IZ NEČEG / NIKA FLEISS								"PLURAL" / ČUVENI GRČKI PUSTOLOV S ITAKE		
MJESTO NA DUGOM OTOKU					NOVELA JOSIPA KOZARCA / AMERICIJ					GLUMICA SPELLING / CRVENI POLJSKI CVIJET				
SRČANI UDAR / PUHAČKO GLAZBALO SA DVA JEZIČCA									ŽIVOTNA SREDINA / SREDSTVO KORUPCIJE					
MJERA OD PRIBLIŽNO 1,3 LITRE				ALGEBRA I GEOMETRIJA / KUKAC ŽALČAR										
BRKAT ČOVJEK, BRKAJLIJA					PLAVETNI LAN / OTO REISINGER						"FILM" SPAVAČA / VICTORIA ABRIL			
OZNAKA ZA MALU ROKADU U ŠAHU			ČUVENI GRČKI FILOZOF / "KELVIN"							KONTAKT, SPOJ / "KRALJ"				
GLAVNI GRAD TURSKE							SORTA MAĐARSKOG VINA							

SRIJEMU

Sretan sam,
što te volim Srijem
i više od toga
ne mogu dati,.
nitko i ništa
mi te uzet' neće,
a suza ako me nekad izda,
uzdam se u ponos,
istinu,
i Krista!

Sve ove godine
u osvitu nove zore,
pojača se plamen
ma otete dane
beskrajne ravnice moje!
A uvrede koje
počiniše tebi,
zaboravi,
prepusti im
nek preuzmu sebi!

I večeras sa mjesecom
obići ću
sve naše njive i orače,
uhvatiću ravnicu u ruku,
odmoriti se kod Petrovaradina,
sjetiti se Jelačića sina;
skinuti žar oku,
a šutnjom svima,
cijelom svijetu reći,
nismo mrtvi,
Srijem je Naš najveći!

Franjo Nilić

BLAGOSLOV ŽITA

Još slušam vjetar u vlatima trave
U vlatima žita od nekud s ravnice.
I čujem zvona i nadamnom ptice...

- A ja sam daleko i bez njih - sam.
Pa stisnem srce očajno, jako,
I odjednom shvatim - znam!

Jednoga dana... Jednoga dana
Kada nas možda neće više biti
Dočekat će drugi, - dočekati,

Blagoslov žita! Žutoga zlata!
Blagoslov zemlje, zavičajnog slavlja.
Srce će joj čuti Hrvati Podunavlja.

Stisnut će do bola Srijem, Banat i Bačka
Svetu grudu zemlje što živi i diše
- Kolijevku od žita, s blagoslovom kiše.

Marija Toldy-Brindl

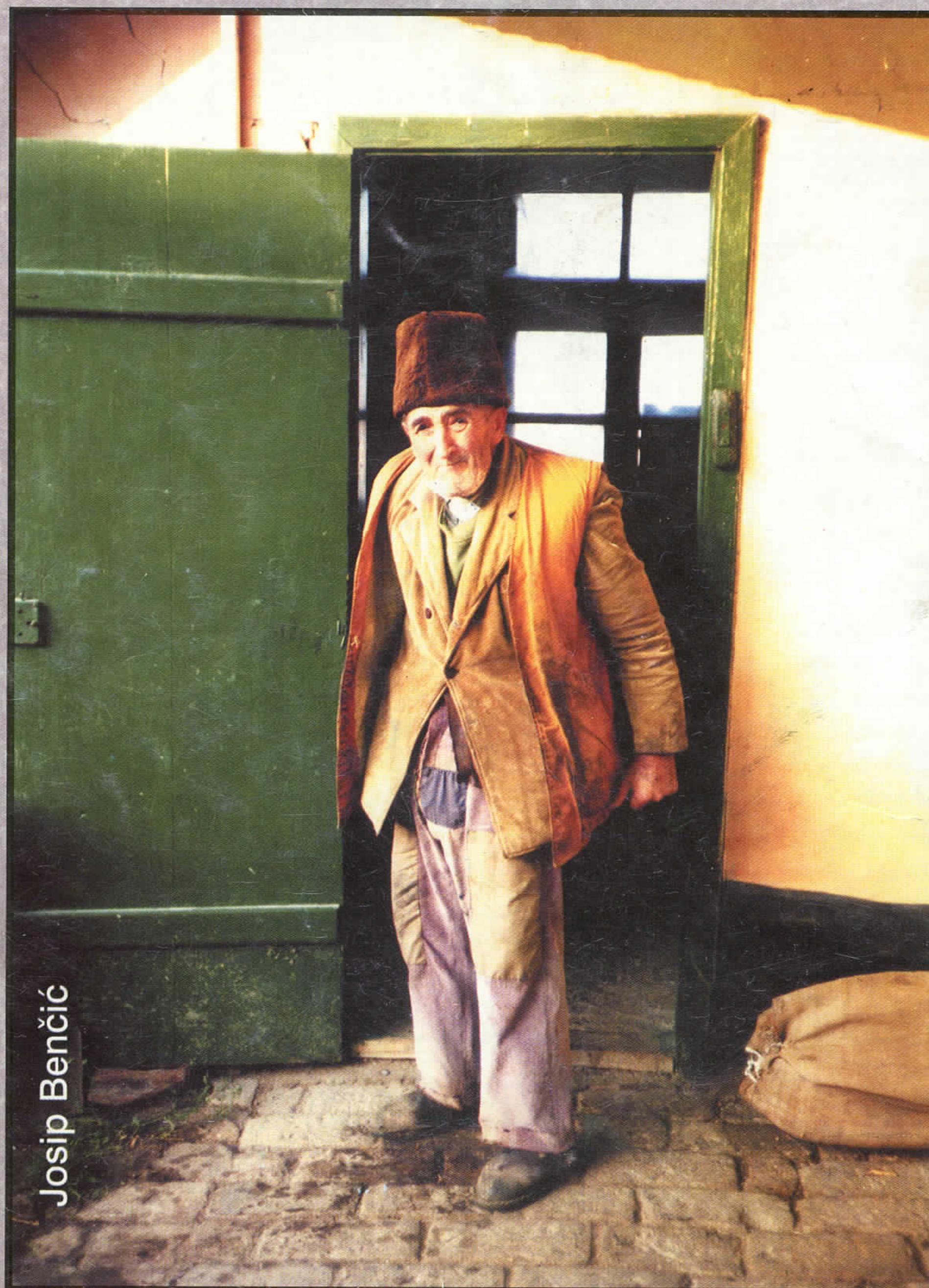
MOLITVA RAVNICE

Još jedno proljeće. Nad snenim poljima
Uskrsna zvona raspjevana lete.
Ravnica šapće. A njena molitva
Puna je sanja i bola i sjete.

O Bože, neka u čast Tvoga Uskrsnuća
Zazvone jutros svom silinom zvona
Iz Bačke, Banata i Srijema...

Za sve, kojih nema
I one bez zavičaja, daleko od kuće.
Daj, da za njih svane to željeno "sutra"
Da na rodnoj grudi slave Uskrsnuće.

Marija Toldy-Brindl

ADRESA: 10040 Zagreb, Dubrava 49, • Tel./fax: ++385 /0/1 299 1343 •

CIJENE POJEDINOG PRIMJERKA: 10.00 Kn / 5 DEM / CAD • PRETPLATA ZA 2000. god.: Tuzemstvo: 50 Kn
Inozemstvo: SAD 40 USD • KANADA 50 CAD •AUSTRALIJA 50 AUD • JUŽNA AMERIKA 50 USD • AUSTRIJA 350 ATS
FRANCUSKA 100 FRF • NJEMAČKA 50 DEM • ŠVICARSKA 45 CHF
DEVIZNI RAČUN BROJ SWIFT ZABAHR 2 X 2500-3798887, Zagrebačka banka d.d.,
ŽIRO RAČUN ZA PLAĆANJE U KUNAMA 30101-678-113195. UPHSBB

MOLIMO KOPIJU UPLATNICE POSLATI NA ADRESU ZAJEDNICE

CIJENA OGLASA: Jedna riječ - 2 Kn / Za inozemstvo - 5 Kn • CIJENA REKLAME U BOJI: Cijela stranica - 500 DEM; 1/2 stranice - 250 DEM; 1/4stranice - 150 DEM; 1/8 stranice - 80 DEM • CIJENA REKLAME U CRNO BIJELOJ TEHNICI: cijela stranica - 200 DEM; 1/2 stranice - 100 DEM; 1/4 stranice - 50 DEM; 1/8 stranice - 25 DEM • ISSN 1330-7258